

Erakondade vastused EKO küsimustele 2019 valimisteks

TEEMADE KAUPA

Kliimamuutus ja energeetika

1. Kas ja miks toetate/ei toeta Eesti Energia uue põlevkiviõlithase rajamist?
2. Kas ja mis ajaks peaks Eesti minema üle 100% taastuenergia kasutamisele? Mis ajaks võiks Eesti majandus saada süsinikneutraalseks ja millised peaksid olema selle teekonna ajalised vahe-eesmärgid? Mida peaks selleni jõudmiseks praegusega võrreldes muutma?

Metsandus

3. Milliseid konkreetseid meetmeid plaanite rakendada metsade vääriselupaikade kaitseks, et peatada loodusemetsade jätkuv hävimine?
4. Kuidas peaks RMK tegevus muutuma, et riigimets pakuks senisest enam sotsiaalseid, ökoloogilisi ja kultuurilisi hüvesid?

Maomanike ja maakasutajate kaasamine elurikkuse hoidmisse

5. Milliste meetmetega oleksite valmis Eestis erametsaomanikele kompenseerima looduskaitsepiiranguid?
6. Suure osa Eesti loodusväärtustest moodustavad poollooduslikud niidukooslused, mille säilimine sõltub nende regulaarsest hooldamisest ja taastamisest. Kuidas plaanite tagada nende olulisi looduse hüvesid pakkuvate alade hoolduse ja taastamise?
7. Kuidas võiks riik soodustada loodusväärtustest sõltuvaid majandusharusid nagu mahepõllumajandus, ökoturism jms?

Õiglased ja eesmärgipärased keskkonnatasud

8. Mida peaks ette võtma keskkonnatasudega, et mõjutada ettevõtjaid oma tegevust juba lähitulevikus jätkusuutlikumaks muutma? Kas täna kehtivad keskkonnatasude määrad on teie arvates piisavad või tuleks neid tõsta ning kui jah, siis milliseid tasusid täpsemalt ja mil määral?
9. Kuidas peaks tänane keskkonnatasude süsteem muutuma, et võimaldada piisaval määral rahastada keskkonna kaitseks ja taastamiseks vajalikke tegevusi, sh leevendusmeetmeid (ökosüsteemide taastamine, süsinikuheitme vähendamine, energiasääst jms)?

Suurte investeeringute planeerimine

10. Kas toetate/ei toeta Suurele väinale silla rajamist? Kui toetate, siis millistel tingimustel võib silla rajada, et ohud lindudele, hüljestele ning maismaaimetajatele oleksid ära hoitud?
11. Mida oleks teie erakonna arvates riigil oluline õppida Est-Fori tselluloositehase planeerimise protsessist?

Kliimamuutus ja energeetika

Kas ja miks toetate/ei toeta Eesti Energia uue põlevkiviõlithase rajamist?

Keskerakond - Toetame uue põlevkiviõlithase rajamist, sest põlevkivist õli tootmine on efektiivsem ning väiksema CO2 heitega, kui elektrienergia tootmine.

Reformierakond - Keit Pentus: Selle uue väidetava põlevkiviõlithase ehitamise plaaniga on lood väga segased. On selline kindel ja selge plaan üldse kellelgi? On keegi kuulnud, mida see täpselt endast kujutab? Teada on, et valitsus põhjendas sellega Eesti Energiale rahasüsti andmist. Et see rahalaev pandi Eesti Energiale teele just uue põlevkiviõlithase rajamise ettekäändel, paistis ettevõttele endalegi tulevat üllatusena. Ei ole päris kindel, kas üldse ongi mingit läbimõeldud investeeringukava või otsis valitsus raha eraldamiseks lihtsalt sellise kehva põhjuse. Mõistlik eraettevõtte omanik ju nii ei käituks – et viskame aga 100 miljonit uksest sisse ja pole meie asi, mis või kas sellega tehakse.

Aga muidugi paistab kaugele, et Eesti Energia kihk riigiettevõttena oma tegevust järjest laiendada seal, kus eraturg toimib ja toimetab, muudkui kasvab. Arvan, et tegelikult on riigiettevõtte omanikul vaja põhjalikumalt võtta ette ja vaadata, kas ja mida Eesti Energia kliendid-tarbijad kõigist nendest uljatest mõtetest võidavad. Otsustamine suurte ja oluliste investeeringute üle saab ja peabki olema valitsuse liikmete töö valitsuse laua taga.

SDE - Teades, et valdav osa põlevkivielektrijaamade tööressursist on lähiaastail ammendumas, jäävad põlevkivi suurimaks kasutajaks õlithased, mida plaanivad juurde ehitada nii VKG kui EE. Põlevkivi kasutamist üleöö lõpetada ei saa, riskimata suurte sotsiaalmajanduslike probleemidega Ida-Virumaal. Üleminekuraskuste leevendamiseks tuleb põlevkivi ressursi- ja saastetasudest laekuvaid vahendeid kasutada Ida-Virumaa arengu toetamiseks. Uued põlevkiviõlithased on ka efektiivsemad ja vähem saastavad kui vanad. Arvestades 2050. aastaks seatud siseriiklikke ja rahvusvahelisi eesmärke on tõenäoline, et ühel hetkel enne seda muutub kütteõli tootmine majanduslikult mõttetuks, küll aga võib muu põlevkivikeemia (fenoolid jne) leida rakendust. Eesti Energia peab arvestama oma investeeringuid tehes selle perspektiiviga, aga sobiva äriplaani puhul oleme valmis uue tehase rajamist toetama enne 2030. aastat.

Isamaa - Toetame uue põlevkiviõlithase rajamist, kui suudame täita keskkonnanorme ja riigina võetud rahvusvahelisi kohustusi. Uus tehas looks tõhusama ekspordivõimekuse ja seeläbi panustaksime Eesti sisemajandusliku kogutoodangu kasvu.

EKRE - Ei toeta, põlevkivi kaevandamine on liiga keskkonnakoormav. Eesti ei peaks ennast positsioneerima volatiilsele vedelkütuste turule.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Erakond Eestimaa Rohelised ei toeta Eesti suurima ökoloogilise häbipleki - põlevkivi küsimuse laiendamist mistahes kujul. Uue tehase rajamine või kaevanduste avamine Lüganusel ja Puhatul (kaitseala kõrval!) on meie jaoks väga

häirivad. Põlevkivi kaevandamise kiire vähendamine ja üleminekuajaga täielik lõpetamine on prioriteetid, millega uued investeeringud põlevkivisektorisse on karjuvas vastuolus. Süüdistame selles peaasjalikult sotsiaaldemokraate.

Vastandame ennast põlevkivi kaevandamise jätkumisele ja laienemisele, kuna see on väärtuskonfliktis ülemaailmse rohelise liikumise prioriteetide ning Pariisi kliimaleppega, mille Eesti on ühena 193 riigist alla kirjutanud. Fossiilkütuste põletamine panustab kliimamuutuste süvenemisesse, tekitab suurtes kogustes ohtlikke jäätmehoidlaid ja reostab keskkonda ning rikub rahvatervist nii meil kui mujal. Taunime põlevkivisektorisse 2019 riigieelarvest 143 miljoni eraldamist, ajal kui põlevkivi kaevandamise ja töötlemise tõttu on halvas seisundis kolm põhjaveekogumit: Kvaternaari Vasavere veekogum, Ordoviitsiumi Ida-Viru põlevkivibasseini põhjaveekogum ja sellega piirnev Ordoviitsiumi Ida-Viru põhjaveekogum. Naftasaaduste ja fenoolidega on reostunud Purtse jõgi ja selle lisajõed, reostunud on tuha- ja poolkoksiprügilate ning aheraineladestute ümbruse pinnas. Kaevandused, prügilad ja jäätmehoidlaid hõlmavad märkimisväärse osa Ida-Virumaast ja muu hulgas rikuvad bioloogilist mitmekesisust. Tekkivate õhuheite kogus inimese kohta on Eestis Euroopa Liidu suuremaid (1) ja Eesti on põlevkivitööstuse tõttu Euroopa Liidu liikmesriikide seas ohtlike jäätmehoidlaid tekitajana konkurentsivõimelisel esimesel kohal - 8 tonni inimese kohta aastas (2). (1) Riigikontrolli audit: Riigi tegevus põlevkivi kaevandamis- ja töötlemisjäätmehoidlaid käsitlemise korraldamisel. Kaire Kuldper, (auditijuht, Riigikontroll), 27.05.2015. /see peaks link olema? (2) Riigikontroll: põlevkivijäätmehoidlaid tekke ega ladestamise kasvu ei tohiks võtta paratamatusena (2015)

(3)<http://www.envir.ee/et/polevkivi-arengukava-2016-2030-koostamiseks-vajalike-andmete-analuu>

Eesti 200 - Eesti 200 seda ei toeta, sest kuigi on tegu suurema põlevkivi väärindusega, mis toetab eesti majandust lühiajalises perspektiivis, ei ole see keskkonnasõbralik ning üldiselt on investeeringud fossiilkütuste tootmisesse ilma süsiniku sidumise ja salvestuse tehnoloogiateta (CCS) on täpselt vastupidine maailma, EL ja Eesti kasvuhooonegaaside vähendamise eesmärkidele. Lisaks on see investeering majanduslikult ülimalt riskantne, arvestades CO2 kvootide hindade tugevat tõususuurt: osade ennustuste järgi pakutakse juba lähiaastatel CO2 hinnaks 40€/tonn, samal ajal langevad alternatiivenergeetika lahenduste hinnad järsult. CCS tehnoloogiate rakendatavuse seisukohast on põlevkivi põletamine kütteõli kujul veel problemaatilisem lahendus kui selle keskne, elektri ja auru põletamine.

Elurikkuse Erakond - Ei toeta, sest see ei lahenda põlevkivi kaevandamisest tulenevaid keskkonnaprobleeme ega aita väljuda põlevkivi kasutamisest. Põlevkivi kasutamisega kaasnevad keskkonnamõjud on suured ja selle loodusvara jätkuval ekspluatsioonil pole praegusel ajal enam põhjendust. Samuti on investeerimine fossiilsete kütuste tootmise mahtude kasvu vastupidine maailmaturul toimuvaga. Juhul kui uus tehas/tehnoloogia lahendaks olemasolevate põlevkivi kaevandamise jäätmehoidlaid taaskasutuse ning kompenseeriks/taastaks täismahus või vähemalt 90% ulatuses seni (ja ka edaspidi) põlevkivi kaevandamisega tehtud keskkonnakahjud (sh kõik kahjud, mis kaudselt tekitatud ka kliimamuutusele kaasa aitamise näol), mida keskkonnatasudega pole seni suudetud kompenseerida/taastada, sel juhul võib tulevikus uuesti teema algatada, aga seni kuni sellist

tehnoloogiat ega põlevkivi kasutusviisi nn nullmõjude garantiid pole ette nähtud ei saa selle maavara kasutamist toetada

Kas ja mis ajaks peaks Eesti minema üle 100% taastuvenergia kasutamisele? Mis ajaks võiks Eesti majandus saada süsinikneutraalseks ja millised peaksid olema selle teekonna ajalised vahe-eesmärgid? Mida peaks selleni jõudmiseks praegusega võrreldes muutma?

Keskerakond - Eesti peab järgima energiamajanduse arengukava (ENMAK) aastani 2030, mis on pikim valdkonna arengukava. Selle järgimine tagab energiasõltumatus, tarbija jaoks optimaalse hinna ning Euroopa Liidu energia- ja kliimapolitiika eesmärkide täitmise.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohane punkt:

Seame sihiks saavutada Eesti energiatarbimises (2030. aastaks) 50%-line taastuvenergia osakaal. Selleks tuleb suurendada taastuvenergia osakaalu nii elektri- kui soojuste tootmisel ja transpordikütuste tarbimisel ning tagada energiaturul kõikide tootjate, sh mikrotootjate võrdne kohtlemine.

(lisaks kommentaarina küsimus: Kas siin on peetud silmas igasugust energiatarbimist või ainult elektrienergia tarbimist?)

Reformierakond - Eesti jaoks on enne kogu taastuvenergiale üleminekut ikka esimene asi saastava põlevkivielektri tootmiselt üle minna taastuvatest allikatest toodetud elektrienergiale. See on siiani Eesti kõige suurem keskkonnakoorem. Õnneks on praeguseks isegi kõige suuremad keskkonnaküünikud aru saanud, et fossiilsetest allikatest toodetav elekter ei ole kohe-kohe enam konkurentsivõimeline.

Kõige rohkem kuulnud vastuargument on muidugi, et aga Eesti kliimas ei ole taastuvelekter 365 päeva aastas ja 24 tundi päevas tehtav. Sest tuul ei pruugi puhuda just siis, kui elektrit vaja ja päike öösel ei paista. Ja eks see tõsi on, et energiasalvestitest oodatakse juba mõnda aega sellist arenguhüpet, mis muudaks taastuvate allikate kasutamise efektiivsemaks. Mida varem jõutakse sinna, et tekivad efektiivsed salvestusvõimsused ja varustuskindlust on võimalik tagada üksnes taastuvate ressurssidega, seda parem. Jälgides tehnoloogia arengut, tekib selline suuremahukas tasuv tehniline võimekus tõenäoliselt aga alles järgmise paari kümnendiga.

Põlevkivielektrist väljumise kõrval on kogu energiakasutusest rääkides päris suur tükk meie jaoks ka transpordisektor. Ühistranspordi viimine puhtale kütusele on asi, mis lähitulevikus järk-järgult ära teha tuleb.

Aga fossiillenergia asendamise kõrval taastuvenergiaga on vaja Eestis ikka veel tähelepanu pöörata ka energiasäästule – nii tööstuses, kui hoonetes. Ses vallas on meil veel väga pikk tee käia.

SDE - Pikaajaline eesmärk on, et aastaks 2050 on Eesti energiatootmise süsinikuheide viidud nullini. Taastuvenergeetika osakaalu elektri- ja soojusmajanduses tuleb tõsta kiiremini. Eesmärgiks on, et aastaks 2030 toodame taastuvatest allikatest sisetarbimise jagu elektrienergiat ja soojusmajanduses läheme 100% üle taastuvenergiale. Kasutame CO2 kvoodimüügivahendid 100% energeetika ja kliimapolitiika tegevusteks, alandades sellega taastuvenergiatasu tarbijatele.

Põlevkivitööstust tuleb suunata suurema lisandväärtuse ja väiksema keskkonnakahju suunas. Taastuenergia kasutamise ja energiatõhususe määrad tuleb seada kriteeriumiteks riigi- ja kohalike omavalitsuste asutuste hangetes. Transpordis tuleb eelistada taastuenergiat kasutavaid sõidukeid ja toetada nende teenindamiseks vajaliku infrastruktuuri rajamist, riigihangetel sõidukite soetamisel tuleb neid eelistada. Avaliku sektori ühistranspordisüsteemi ei osta peale 2030. aastat enam ühtki fossiilkütusel töötavat masinat, ja võimalusel lähme üle selleks valmis olevates omavalitsustes juba enne seda. Plaanime taastada ka ettevõtete toetuse elektriautode soetuseks tarbesõidukitena.

Tuuleparkide rajamisel on mõnes piirkonnas tekkinud probleem kaitseväge radaritega, sellele tuleb leida tehnilisi lahendusi, nt lisaradarite paigaldamine. Täna on võimalik ehitada puidust ka kõrghooneid, mis lukustab CO2 pikaajaliselt - seda võiks kaaluda ka avaliku sektori hoonete ehitamisel. Panustada tuleb ka hoonete energiasäästlikkusesse, avaliku sektori hooned ei tohiks 2030. enam olla madalama energiaklassiga. Tallinna puhul püüame leida võimalust 2030 aastaks rajada nii uusi trammiliine kui suurendada linnalähirongide kasutust, et suurendada ühistranspordi kasutatavust ja vähendada erasõidukitest tulenevat keskkonnamõju.

Isamaa - Lähtume laiapõhjaliselt kokku lepitud „Eesti kliimapoliitika põhialustest 2050“ ning „Energiamajanduse arengukavast aastani 2030“ ning neis püstitatud eesmärkidest. Aastaks 2050 on Eesti sihiks kasvuhoonegaaside heidet vähendada ligi 80 protsenti võrreldes 1990. aasta tasemega. Taastuenergiale ülemineku osas seame sihiks Energiamajanduse arengukavas väljatoodud eesmärgid.

EKRE - Üleminek alternatiivsete energiaallikate kasutamisele peab toimuma järkjärgult riiklikult kinnitatud pikaajalise programmi alusel, kaasates kõige kaasaegsemad teadmisi ja praktikaid, samas arvestades meie olemasolevate ressursside efektiivse kasutamise ja elanikkonna ostujõuga. Vähetähtis pole ka energeetiline julgeolek, st sõltumatus välistest energiakandjatest.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Meie moto on põlevkivist ja teistest fossiilkütustest loobumise osas “mida varem, seda parem.” Eesti peab võtma eesmärgi üle minna taastuenergeetikale 2030. aastaks. See oleks peamine samm süsinikuneutraalsuse saavutamiseks, sest meie põhiline CO2 heite allikas on põlevkivienergeetika. Täielik süsinikuneutraalsus tähendab loomulikult lisaks põlevkivile sõltuvuse vähendamist ka teistest fossiilkütustest (sh. fossiilsetest mootorikütustest). Samas eeldab süsinikuneutraalsus ka muutusi maakasutuses ning majanduses. Eelkõige tuleks raiemahud viia juurdekasvu piiridesse (kusjuures selle ettevalmistamise käigus ei tohi metsa asendada kiirekasvulise võsaga!), piirata turba kaevandamist, taastada kuivendatud soosid (ning sellega vähendada CO2 emiteerivaid laguprotsesse) aga ka innoveerida suure süsinikujalajäljega majandussektoreid (nagu piima- ning lihatööstus). Meie hinnangul võiks olla suhteline süsinikuneutraalsus saavutatav 2040. aastaks.

Eesti 200 - Nii kiiresti kui võimalik. Kindlasti ei tohi meie ambitsioon olla vähem, kui EL visioon jõuda nullemissioonini 2050. aastaks. Kui suudaksime teha seda oluliselt varem,

oleks meie võimalus saada valdkonna teerajajaks ja tehnoloogiate eksportijaks tänase 'musta lamba' rolli asemel. Selleks tuleb esmalt üle vaadata ja uuendada mitmed meie strateegilised visioonid (energeetika, põlevkivimajandus jpt), mis nii OECD kui siseriiklike analüüside kohaselt ei vasta pikemas perspektiivis isegi varasematele Pariisi kliimaleppe nõuetele, rääkimata nüüd selgunud vajadusest uute ambitsioonikamate eesmärkide seadmiseks. Loomulikult on võtmetähtsusega meie energeetika, vaja on luua puhta energeetika riiklik eriplaneering, leida ja eraldada sobivad kohad tuuleparkidele jt tulevikulahendustele ning investeerida fokuseeritult arendustegevusse BECCS valdkonnas. Kõigepealt aga on vaja lahendus sotsiaalmajanduslikele riskidele põlevkivivaldkonnas. Üks vaheetapp süsinikuneutraalseks tulevikuks võiks olla ellu viia Taastuenergia Koja kava jõuda 100% taastuenergiანი 2030. aastaks, sealjuures ilma maksumaksja kuludeta. Siin peab arvestama, et isegi mitmed taastuenergia lahendused (puit, turvas, biogaas) ei ole nullemissiooniga, seega ei asenda need taastuenergia liigid täielikult vajadust CCS lahenduste järele. Samas ka teisi valdkondi ei tohi jätta kõrvale: näiteks transpordi valdkonnas peame liikuma teistele kütuselahendustele, arendades näiteks elektriraudteid, peame metsanduse planeerimisel võtma arvesse metsade üliolulist rolli CO2 sidujana jne.

Elurikkuse Erakond - 100% taastuenergiaks peaks Eesti kindlasti minema ja soovitatavalt hiljemalt aastaks 2030, nagu on eesmärgiks seadnud ka Eesti Taastuenergia Koda. Eesti majandus peaks saama süsinikuneutraalseks vähemalt samaks ajaks kui seda on kavandanud mitmed Euroopa riigid, vähemalt aastaks 2050, aga pakume siinkohal, et peaksime joonduma oma naabrist, Rootsist ja püüdma saada süsinikuneutraalseks juba aastaks 2045.

Esimene etapp selleks on viia kiiremas korras läbi põlevkivienergeetikast väljumine ehk nn PÕXIT. Sellega võiks lõpule jõuda juba aastaks 2025. Põlevkivienergeetikast väljumine eeldab toimivaid lahendusi: Ida-Virumaa regiooni tuleb leida uusi tööhõivet pakkuvaid majandusharusid. Selleks pakub laialt võimalusi piirkonna looduse taastamine ja kaitse. Võimalusi selleks loob ka hiljutine uue rahvuspargi asutamine piirkonnas, aga ka taastuvate energialiikide (tuuleenergia ja päikeseenergia pargid) arendamine piirkonnas. Kindlasti tuleb hoiduda põlevkivitööstuse laiendamisest: sulgeda juba aastaks 2025 vanad katlad ning mitte lubada uute õlitehaste rajamist. Sulgeda ka Auvere jaam juba aastaks 2025. Seejuures peab selleks ajaks olema taastuenergiaks baseeruv hajutatud energiapulgeolek vähemalt 80% ulatuses saavutatud. Loobuda plaanidest puidust elektri tootmiseks madala efektiivsusega jaamades, sh Auvere jaamas. Kasutada energia tootmiseks muuhulgas põllumajandusmaal, sh. kaitsealustel pool-looduslikel kooslustel kasvavat biomassi, mille eemaldamine on vajalik koosluste või maastiku hooldamiseks (nii nagu seda juba tehakse näiteks Lihulas).

Taastuenergeetikas tuleb oluliselt kasvatada päikese, biogaasi ja avamere tuuleenergia osakaalu (eelnevalt hästi valitud aladel, kus looduskahjud on võimalikult väikesed) ning vähendada puitmassi kasutamist. Energeetikas on üldse mõistlik kombineerida erinevaid alternatiive – tuuleenergia, päikeseenergia, biomass – viisil, mis tagab elurikkuse säilimise metsades, märgaladel ja meres. Selleks on oluline muuta senine monopolistlik ja kergesti haavatav suurtootmisel baseeruv elektri ja soojatootmine hajaenergeetikaks, soodustada energia kombineeritud tootmist nii kogukondades kui ka majapidamistes kohapeal ning vaid selles osas, mis linnade jaoks vajalik lahendada taastuenergia parkide ja suuremate koostootmisjaamadega. Seadusandlikult, toetuste ja maksupoliitika abil tuleb soodustada energiapulgeoleku kasvu läbi hajusama tootmisvõrgustiku ning salvestus ja ülekande

tehnoloogiate arendamise, elektrikasutuse vähendamise läbi säästlikumate ja nutikamate seadmete kasutuselevõtu.

Süsiniku hoidu tuleb oluliselt enam väärtustada läbi puidu kohaliku väärimise ja metsade ning rabade kui süsiniku hoidlate säilitamise. Kuivendustöid tuleb veelgi piirata ja taastada looduslikku veerežiimi nii metsades kui ka soodes-rabades. Kogu loodusvaradel baseeruv majandustegevus peab saama aineringe mõjude osas range kontrolli alla ja hakkama toimima tasakaalu-printsiiibil nii, et vähemalt samas mahus kui loodusest võetakse antakse sinna tagasi.

Kehtestada õiglasel ressursitasud ja keskkonnatasud, mis toimiksid iga arendustegevuse, sh suurte energeetika projektide puhul kompensatsioonimeetmetena ja muu hulgas oleksid ka vajaliku töötajaskonna ümberõppe kulude katteks.

Linnades peab hakkama toimima range pindalaline jaotus tehis- ja rohealade vahel.

Rakendada tuleb igas arenduses ja ka igal maaüksusel vähemalt kestliku kolmandiku printsiipi, kus üks kolmandik alast säilitab ja toetab looduslikku aineringet ning teisi ökosüsteemide baas- ja reguleerivaid teenuseid (sh elurikkuse säilimist), teine kolmandik ökosüsteemide kultuurilisi teenuseid ja üldist teenuste tasakaalu ning vaid ühe kolmandiku ulatuses ala pindalast võib lubada tulundus-eesmärgilist varustusteenust (praegused loodusvarade otsekasutusviisid, nagu puidu varumine, vee varumine, toidu varumine jne) ning abiootilist nn ruumikasutusteenust (asfalteerimine, täis ehitamine jne). Kogu majandusmudel tuleb ehitada ümber kiire kasvu põhiseest stabiilse ja varasid hoidva pikaajalise heaolu põhiseeks.

Metsandus

Milliseid konkreetseid meetmeid plaanite rakendada metsade vääriselupaikade kaitseks, et peatada loodusemetsade jätkuv hävimine?

Keskerakond - Paljud vääriselupaigad on veel lõplikult kaardistamata, mistõttu tuleks läbi viia uuenduslik inventeerimine liigipõhiselt või gruppina.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Peame vajalikuks tagada looduse ja elurikkuse säilimine kaitsealade ning rahvusparkide kaitsekorralduskavade ja kaitse-eeskirjadega. Metsamajanduslik tegevus kaitsealadel ja rahvusparkides ei tohi intensiivistuda. Eriline rõhk peab olema märgaladel, metsadel ja liigirikastel niidukooslustel.

Peame oluliseks hoida raiemahtusid ja lageraiete maksimaalselt lubatud pindalasisid vastutustundlikul tasemel. Oluline on jälgida pikaajalisi keskmisi reaalseid raiemahte.

Reformierakond - Sel aastal algav Eesti Loodusuurijate Seltsi poolt läbiviidav vääriselupaikade inventuur teeb kindlasti suure töö ära, nii et juba ette suur aitäh selle eest. Suure elurikkusega metsaosade puhul ongi esimene oluline samm kaardistamine, esialgne inventuur, et me teaksime, kus need eriti väärtuslikud metsade osad meil on. Kui kaardistamine, inventuur tehtud, tuleb need alad raiumisest välja arvata.

Kui tegu on riigimetsaga, on võimalik vääriselupaik koheselt võimalikust raiumisest välja arvata. Kui tegu on erametsaga, siis tuleb omanikuga teha vääriselupaiga leping või siis

moodustada kaitseala ja mõlemal puhul tuleb eraomanikule väärtuse hoidmine ja kaitsmine kompenseerida.

SDE - Pikalt edasi lükatud vääriselupaikade inventuur tuleb viia läbi võimalikult ruttu, plaanime sellega lõpetada hiljemalt 2020. Tõhustada tuleb vääriselupaikade ja suure kaitseväärtusega metsade kaitsemeetmeid koos sobivate kompensatsioonimehhanismidega.

Isamaa - Riigimetsa Majandamise Keskus peab jätkama aktiivselt uute vääriselupaikade kaardistamist. (Aastal 2018 inventeeriti juurde ca 2700 ha vääriselupaiku riigimaal.) Eramaal peab jätkama vääriselupaikade kaitseks lepingute sõlmimist. 2019. aastal suureneb vääriselupaikade kaitselepingute sõlmimise eelarvet lisaks senisele mahule 161 800 eurot aastas täiendavalt veel 80 000 euroga aastas, kokku 241 800 euronit aastas. Uue metsanduse arengukava koostamise raames leiame lahenduse ka ülejäänud vääriselupaikade osas.

EKRE - VEPid on mõeldud koosluste kaitseks tulundusmetsades ja kitsendavad oluliselt tulundusmetsade majandamist. Erametsaomanikule on VEP-i kaitse vabatahtlik ning eeldab piirangust tulenevate kohustuste õiglast kompenseerimist.

Milliseid meetmeid rakendada – see sõltub hetkeajast, võimalikest ressurssidest ja eesmärgile suunatud vajadustest.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Esiteks tuleb hakata tegelikkuses täitma allkirjastatud rahvusvahelisi leppeid ja siseriiklikke seadusandlikke akte, mis käsitlevad vääriselupaikade kaitset (RMK pädevusala). Teiseks tuleb suurendada erametsaomanikele vääriselupaikade asjakohase kaitse eest ette nähtud kompensatsioonide eelarvet, kaasates sellesse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika vahendeid. Samuti on vajalik kompensatsioonide tasumise korda lihtsustada ja kiirendada. Kolmandaks: vääriselupaikade tegeliku kaitse realiseerumiseks tuleb tugevdada riiklikku järelevalvet (Keskkonnainspeksioon) ning kaasata/toetada selleks ka vabatahtlikke ja rahvaalgatuslikke organisatsioone. Kuna keskkonnavaldkonna järelevalvefunktsioon on Keskkonnainspeksiooni (KKI) ülesanne, siis ei poolda me Keskkonnaministeeriumi poolt kavandatavat KKI ja Keskkonnaameti liitmist, mis vähendab KKI sõltumatust. KKI operatiivsuse ja tõhususe suurendamiseks tuleb sinna pigem suunata tänasega võrreldes rohkem ressursse. Seega ei ole praegune valdkonna kulude kärpimine mitte mingil moel õigustatud.

Eesti 200 - Eestis on suhteliselt suur osa metsadest juba looduskaitse all, selle mahu suurendamist omaette eesmärgina me ei näe. Kaitse täiendavaks parandamiseks näeme kaheosalist lahendust – ühelt poolt tuleb tagada et omanike majanduslikku mõju omavad looduskaitsealased (ja teised) piirangud saaksid õiglaselt kompenseeritud, et omanikul puuduks huvi minna loodusmetsa kallale. Teiselt poolt tuleb täpsustada keskkonnanõudeid (ja kontrolli, vajadusel suurendada trahve), et ei kahjustataks oluliselt kaitsealuste liikide jaoks hädavajalikku metsakeskkonda näiteks lageraiega. Seega vähendame nii omaniku huvi kui võimalust kahjustada vääriselupaiku.

Elurikkuse Erakond - Metsade elurikkuse ja metsalooduse hüvede kaitseks on vaja muuta reegleid nii kaitsealadel kui ka majandusmetsade majandamisel. Kaitsealade piiranguvööndites ja hoiualadel tuleb keelata lageraied ning majandada sealseid metsi püsimeetsana. Riiklikul tasandil tuleb raiemahtusid oluliselt piirata, sest praegused raiemahud ei ole kestlikud (sellises mahus ei ole võimalik raiumist jätkata ka kõige parema tahtmise juures). Praegused raiemahud loovad olukorra, kus metsa ökosüsteem ei saagi areneda vanuseni, mis oleks vajalik aeglasemalt levivatele metsaliikidele elupaiga kujunemiseks. Praegu lubavad õigusaktid lagedaks raiuda bioloogiliselt väga noori kooslusi ehk sisuliselt liigub Eesti peavoolumetsandus suure kiirusega puupõllumajanduse suunas, kuigi seda ei olda nõus tunnistama. Usaldusväärsetele andmetele toetudes tuleb uuesti välja arvutada iga-aastased raiemahtude tasemed, mis ei vähendaks vanades metsades seotud süsinikuvaru ega põhjustaks elurikkuse vähenemist. Enne, kui ei ole ühiskondlikku kokkulepet metsade kasutamise osas saavutatud, ei tohi riik kaasa aidata suure puidutarbega tööstuse investeeringutele.

Metsaloodust ei saa kaitsta üksnes vääriselupaikade kaitsega ja seda tuleb vaadata märksa laiemalt. Loodusmetsade jätkuva hävimise peatamise peamine vahend on mõtteviisi muutmine - metsamajanduse strateegiline planeerimine peab lähtuma kogukondlikult paika pandud rohevõrgustiku ruumiplaneeringust ja mitte vastupidi.

Metsa tuleb vähemalt kahe kolmandiku Eesti metsamaa ulatuses suhtuda kui ökosüsteemi, mille võimet pakkuda kestlikult kõiki muid looduse hüvesid kui puiduvaru pakkumine, tuleb hoida. Vaid ühe kolmandiku metsamaa ulatuses võib kaaluda puidu varumise majandushuvi tähtsustamist muude metsa ökosüsteemi väärtuste ees, aga seejuures peab olema tagatud et sellised metsamaad ei paikneks teiste metsalooduse hüvede tagamiseks määratletud rohevõrgustikus.

Lisaks vääriselupaikade inventeerimisele on vaja ka metsaomanikke koolitada, et nad ka ise suudaks oma metsas haruldasi või indikaatorliike tuvastada. Kui vääriselupaik on tuvastatud, tuleb sellesse suhtuda kui nn. mikrokaitsealasse.

Kiiresti saab ja tuleb loobuda lageraiet lubavate küpsusdiameetrite kasutamisest, raievanuseid tuleb tõsta ja lageraielangile tuleb seada ülempiir 1 ha. Seadusega tuleb kehtestada kõikides metsades omandivormist sõltumata kevadsuvine raierahu 15. aprillist kuni 15. juulini. Käivitada tuleb metsamaastike kasutuse ruumiline planeerimine, mis tagaks rohekoridoride toimimise neid eluliselt vajavatele liikidele, vanade puistute pindala stabiilsuse jne.

Taastada tuleb metsade reguleerivate hüvede (õhu puhastus, infiltratsioon, veeregulatsioon jne) kaitse, sh asulate ja hoonete lähedaste metsade kaitse ja püsimeetsana majandamine.

Kuidas peaks RMK tegevus muutuma, et riigimets pakuks senisest enam sotsiaalseid, ökoloogilisi ja kultuurilisi hüvesid?

Keskerakond - Oleme oma platvormis välja pakkunud metsanduse asekanisleri ametikoha loomise, et tagada tõhusam järelvalve metsamajandamise ja arengukavade täitmise üle. Samuti rõhutame metsa mittepuiduliste saaduste ning rekreatsioonivõimaluste väärtustamist. Riigimetsa Majandamise Keskuse avatumaks muutumisel tuleb riigitulundusametusele kaasata kavade koostamisse omaavalitsusi, valdkondlikke institutsioone, ettevõtjaid ja kogukondi.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Kaalume metsanduse asekanstleri ametikoha loomist metsamajandamise ja puidutööstuse valdkonna jätkusuutliku ning strateegilise arengu tagamiseks.

Loomie eeltingimused metsa mittepuiduliste saaduste kasutamise laiendamiseks. Metsast saadavate mittepuiduliste saaduste ning rekreatsioonivõimaluste väärtustamiseks alustame koostööd erinevate valdkondade teadlaste, ettevõtjate ning kogukondadega, loomaks uusi, innovaatilisi töökohti maapiirkondades.

Viime lõpule looduslike pühapaikade kaardistamise.

Reformierakond - RMKle on viimasel kahel aastal pandud valitsuse poolt peale ebamõistlikult suur raiesurve ja kohustus metsarahaga lappida eelarveauke. See on lubamatu, nii et esimese asjana tuleb oluliselt vähendada raiesurvet riigimetsale. See võimaldab ka suuremat tähelepanu küsimuses nimetat metsa funktsioonidele.

SDE - RMK tegevuse tulemuslikkust ei tohi hinnata riigile toodava tulu järgi. Oluline eesmärk riigimetsa majandamise kõrval peab olema metsa sotsiaalsete, kultuuriliste ja loodusväärtuste hoidmine. Administratiivsete vahenditega peab kindlustama, et RMK juhtimises oleks esindatud kõigi metsaga seotud ja metsast sõltuvate huvigruppide esindajad. Kindlasti tuleb välistada olukord, et nõukogu juhib ühe või teise mõjuvõimsa asjaosalise esindaja.

Algatame nn kodumetsa meetme, milleks alustame asulalähedaste metsade ostmist RMK omandusse, et neid majandada püsimeetsana ja ainult kooskõlastatult kohalike inimestega. Planeerime riigimetsade majandamist ruumiliselt, lähtudes looduslikest piiridest ja metsaeraldistest, et vältida metsamaastike killustumist ning vähendada suurte lageraiete keskkonnamõju.

Koostöös ökoloogide, metsateadlaste, ja -majandajatega jõuame kokkuleppele ja piirame raiemahte puuliigiti. Metsale tuleb anda aega taastumiseks - me ei luba teha raiet enne, kui kõrvaloleval raielangil on noor mets vähemalt 1,3 meetri kõrgune. Toetame innovatsiooni puidutööstuses ja arendame keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutuselevõttu.

Planeerime riigimetsade majandamist ruumiliselt, lähtudes looduslikest piiridest ja metsaeraldistest, et vältida metsamaastike killustumist ning vähendada suurte lageraiete keskkonnamõju.

Plaanime eraldada lisavahendeid ka looduslike pühapaikade kaardistamiseks ja inventeerimiseks.

Metsanduse arengukava koostamisel peavad saama võrdselt kaasa rääkida kõik asjast huvitatud osapooled: metsandusteadlased, ökoloogid, majandusteadlased, inimgeograafid, folkloristid, sotsioloogid.

Isamaa - 2019. aastal laiendab Isamaa minister laane- ja salumetsade kaitsealasid. RMK peab jätkama vääriselupaikade kaardistamist ja sooelupaikade taastamist. Kõrgendatud avaliku huviga alade metsamajandamisplaan tuleb tutvustada kohalikele kogukondadele ja arutada, kuidas kogukondade ettepanekuid arvesse võtta. RMK peab aktiivselt tegelema pärandkultuuri objektide kaardistamisega.

EKRE - RMK tegevus nimetatud suundadel peab jätkuma senistes mahtudes, aga proportsionaalselt metsade majandamisest saadava tuluga. Kasuks tuleks RMK tihedam koostöö turismiettevõtetega.

Vabaerakond

Erakond Eestimaa Rohelised - RMK on rahva nimel metsa haldamise korraldaja. Metsamajandamiskava tuleb uuesti läbi vaadata ja sisse viia olulisi täiendusi, milles arvestatakse metsade kõikvõimalikke keskkonnateenuseid. Senisest enam rõhku tuleb panna riigimetsa käsitlemisele loodusliku elupaiga ja kompleksse ning mitmekülgse kooslusena, mille ökoloogilisest toimimisest sõltub lisaks metsloomadele suurel määral ka eesti rahvas. Meie metsade kompleksed ökosüsteemiteenused nagu kliimanähtuste tasakaalustamine (nt tormide vaigistamine, põudade leevendamine vms), vastupanu invasiivsetele kahjuritele või ootamatutele keskkonnamuutustele saavad efektiivselt toimida vaid juhul, kui metsamassiivid on võimalikult terviklikud ja mitmekesise liigilise koosseisuga. Koostöös metsaökoloogidega tuleb metsamajandamiskava viia kooskõlla riigimetsa regionaalsete laiapõhiste keskkonnateenuseid arvestavate prioriteetidega. Seejärel tuleks regionaalsed halduskavad esitada avalikuks aruteluks ning kaasates kohalikku elanikkonda lahti mõtestada, kuidas keskkonnateenused igal metsatükil toimivad, kes sellest kasu saab ja kui võrd on riigimetsa haldamine kooskõlas lähedalasuvate erametsamaadega. Saadud tulemuste alusel tuleks välja töötada regionaalsed metsahalduskavad. Uue valdkonnana tuleks RMK struktuuri kindlasti lisada ka loodusturism. Kuna kogu maailmas on vanu metsi aina vähem ja põlismetsi peaaegu enam polegi, on Eesti seni veel säilinud põlismetsadel suur potentsiaal riigile uut moodi tulu tuua. Tänapäevase seisuga moodustab loodusturismi haru (matkarajad) RMK tegevusest vaid murdosa
<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/matkatee>.

Eesti 200 - Tunnustame, et RMK on senini juba investeerinud oluliselt nimetatud valdkondadesse, sellega peaks kindlasti jätkama ja loodut hoidma. Oleme teinud ettepaneku eraldada 50% RMK kasumist (umbes 20 miljonit EUR aastas) spetsiifiliselt meie metsade vääridust tõstvaks teadus-arendustegevuseks. Samuti peaks RMK raiete planeerimisel arvestama lankide lähedust asulatele (seal vältides lageraieid) jt kultuurilisi tegureid.

Elurikkuse Erakond - RMK puhul on saanud valitsevaks mõtteviis, et RMK on justkui samasugune metsaomanik nagu iga teine. Riiklik metsaomand kui selline on põhjendatud üksnes sellega, et riigile kuuluv mets peabki täitma teisi funktsioone kui eramets. Riigimetsa põhieesmärgiks peab olema metsade sotsiaalsete, kultuuriliste ja loodusväärtuste hoidmine, mitte puiduvarul baseeruv tulundusmetsandus. Riik võib riigimetsa majandamisest saada ka tulu, aga seda sarnaselt muu riigivara müügiga. RMK kui tulundusasutus, kes ise kavandab riigivara müüki, teenib oma tulud riigivara müügist, kasutab riigivara müügist saadud tulu oma äranägemise järgi ja ainult ülejäägi annab riigile, on ühiskonna jaoks kahjulik ja see tuleb lõpetada.

RMK tuleb ümber organiseerida riigiasutuseks, et kaotada praegune huvide konflikt riigivara säilimise tagamise ja tulu teenimise vahel. Riigiasutuse ülesandeks tuleb jätta riigimetsade inventeerimine, majandamise kavandamine, kasvava metsa müük ja järelevalve, kuid raha kasvava metsa puidu müügist peab laekuma otse riigieelarvesse.

Riigimetsa majandamise kavad (10 aastaks) tuleb koostada omavalitsuste kaupa ja planeeritavad tegevused tuleb enne kinnitamist arutada läbi metsamajandusest mõjutatud piirkondade kohalike elanikega, leppides kokku raiemahtudes, -kohtades ja -viisides. Selle riigiasutuse ülalpidamiseks vajalik raha peab tulema riigieelarvest, samamoodi nagu tee-ehituseks, teaduse rahastamiseks jne vastavalt parlamendi otsusele. Lõpetada tuleb olukord, kus RMK juhtkond käsitleb riigimetsa kui RMK-le kuuluvat erametsa (kogukondadega on küll hakatud rääkima raielaanidest, aga otsustab ikka RMK ise ja kohalike elanike vastuseisust hoolimata ühtegi lageraiet tegemata ei jäeta) ning otsustab ise riigimetsa puidu müügist saadud rahade kasutamise üle (managem silme ette RMK viimaste aastate suurejoonelised tee-ehitused). Avaliku raha kasutamist metsamajanduse intensiivistamiseks (teede ja kraavide rajamiseks) tuleb väga suures mahus vähendada ja muuta see avalikult otsustatavaks ning läbipaistvaks. RMK peab lõpetama ristipuude raiumise ja igasuguse raietegevuse looduslikes pühapaikades jt pärandkultuuriobjektidel. Riigimetsade majandamist tuleb planeerida ruumiliselt kooskõlas kohalike kogukondadega ja lähtuvalt rohevõrgustiku ruumiplaneeringust, et vältida metsamaastike killustumist ning vähendada suurte lageraiete keskkonnamõju. Metsateatise menetlusse tuleb kaasata ka piirinaabrid.

Maaomanike ja maakasutajate kaasamine elurikkuse hoidmisse

Milliste meetmetega oleksite valmis Eestis erametsaomanikele kompenseerima looduskaitselisi piiranguid?

Keskerakond - Natura 2000 aladele jääva erametsamaa omanikel on võimalik taotleda Natura 2000 toetust erametsamaa kohta. Toetuse eesmärk on kaasa aidata Natura võrgustiku alal asuva erametsamaa säästvale kasutusele kompenseerides erametsaomanikele metsade majandamisel saamata jäänud tulu.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Peame vajalikuks tagada looduse ja elurikkuse säilimine kaitsealade ning rahvusparkide kaitsekorralduskavade ja kaitse-eeskirjadega. Metsamajanduslik tegevus kaitsealadel ja rahvusparkides ei tohi intensiivistuda. Eriiline rõhk peab olema märgaladel, metsadel ja liigirikastel niidukooslustel.

Kaalume metsanduse asekanisleri ametikoha loomist metsamajandamise ja puidutööstuse valdkonna jätkusuutliku ning strateegilise arengu tagamiseks.

Reformierakond - Ega väärtuslik elupaik või ohustatud liik ei tee vahet, kas tema asub parasjagu era- või riigimaa peal. Kaitset vajab ta ikka ühtmoodi. Muidugi tuleb eraomanikule see, et ta väärtust hoiab ja kaitseb, vääriiselt kompenseerida.

Esiteks – kui loodusväärtuse kaitsmine toob kaasa nii ranged piirangud, et inimene oma maad enam varasema sihtotstarbe kohaselt kasutada ei saa, tuleb riigil maa omaniku soovil välja osta. See piinlikult pikalt veniv järjekord, kus siamaani ootab riigipoolset omandamist üle 100 kinnistu, tuleb ära lahendada. See, et kogu eramaadele rangete piirangute seadmise järgse riigipoolse heastamismehhanismi rakendamine nii pikalt on veninud, veab siamaani looduskaitse mainet alla. See tuleb ära lahendada.

Teiseks – kui eraomaniku metsale seatakse lootusväärtuse kaitsmiseks kasutamispääringud, siis seegi tuleb õiglaselt kompenseerida, asugu see siis NATURA alal või siseriiklikul kaitsealal. Looduse kaitsmine ei tohi tunduda kellelegi karistusena.

SDE - Ühtlustame looduskaitsete pääringute kompenseerimise ja ei tee vahet Natura 2000 võrgustikku kuuluvate ja mitte kuuluvate kaitsealade vahel. Uute pääringute kavandamisel kompenseerime omanikule saamata jääva tulu. Lõpetame keskkonnapiirangutega metsa- ja põllumaadele makstud toetuste maksustamise. Toetame ökosüsteemi teenuste osutamist ja loome toetusprogrammi metsaomanikele, kelle metsamaad on valdavalt majandamisest väljas.

Isamaa - Jätkata tuleb Natura 2000 erametsatoetuse maksmist. Väljaspool Natura 2000 võrgustikku kaitstavatel aladel alustame toetuse maksmist kaitstavate loodusobjektide piiranguvööndites. Selle meetme väljatöötamise on Keskkonnaministeeriumis algatanud Isamaa minister.

Looduskaitsete maade riigile omandamine on kiirenenud ja selleks on olemas vajalik eelarve RMK-s, see on üks oluline muudatus, mille Isamaa minister ellu viis.

Looduskaitse seaduse § 20 näeb ette korra riigi poolt maa omandamiseks juhul, kui ala kaitsekord piirab oluliselt kinnistu sihtotstarbelist kasutamist. Maaomanikul on õigus teha ettepanek kinnistu riigile omandamiseks ning kui kõnealust kinnisasja on seadusest tulenevalt lubatud omandada, otsustab keskkonnaminister Keskkonnaameti motiveeritud ettepanekul omandamismenetluse algatamise. Kinnisasja omandamiseks tehtud ettepanekuid menetletakse nende laekumise järjekorras.

Jätkame maamaksuvabastusega loodusreservaadi ja sihtkaitsevööndi maal ning 50% maamaksusoodustusega piiranguvööndi maal.

EKRE - Kõiki piiranguid, seal hulgas ka looduskaitsete piiranguid tuleb metsaomanikele kompenseerida vastavalt seaduses sõnastatule – koheselt ja õiglaselt.

Vabaerakond

Erakond Eestimaa Rohelised - Kompensatsioonide süsteem peaks muutuma sihipärasemaks. Hüvitada tuleks realselt saamata jäävat tulu. Samas tuleks erametsaomanikele luua ajend arvestada ka metsa laiapõhisemate keskkonnateenuste ning looduskaitsete prioriteetidega. Kiireloomuliselt oleks vajalik kõigi omanikule ootamatult tekkivate (nt kaitsealuste liikide elupaiga avastamine) piirangute täielik kompenseerimine. Praegune kompensatsioonide jagamise kord on väga aeglane ning selle sujuvamaks toimimiseks tuleks süsteemi efektiivistada. Senisest enam oleks vaja kasutada Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika vahendeid.

Eesti 200 - Mõeldavad variandid oleks näiteks õiglasel ja läbipaistval maade vahetused, rahalised kompensatsioonid või lahendus, kus riik ostab oluliste piirangutega maad oma bilanssi. Neil on kõikidel omad miinused, täpne lahendus nõuab nende põhjalikku analüüsi.

Elurikkuse Erakond - Maamaksuvabastus ja mõningane kompensatsioon saamata jäänud puidutulu eest. Looduskaitseline hüvitis peab olema diferentseeritud vastavalt kasvukohatüübile, mitte lihtsalt pindalapõhine nagu see on praegu.

Kompensatsioonisüsteem peaks olema paindlikum ja võimaldama vajadusel ning võimalusel majandamise keelamise ja selle rahalise kompenseerimise asemel lubada erametsaomanikul jätkata sellise majandamisega, mis tema metsa elurikkust on seni säilitanud. Näiteks kui erametsaomanik on rakendanud püsimetsamajandamist ja säilitanud lamapuid ning vanu jalalseisvaid puid, tänu millele on tema metsas alles elupaigad haruldastele liikidele, siis võiks sellist majandamist tunnustada ja sellise majandamise järkamist soodustada, selle asemel et haruldaste liikide tuvastamisel kogu majandamine täielikult ära keelata. Sellistel juhtudel tuleks erametsaomanikus näha looduskaitse partnerit ja pigem leida võimalusi rakendada teda looduskaitsepartnerite töödes.

Elu on näidanud, et väikeses mahus oma metsaomandit majandav erametsaomanik oskab raieid ja muid tegevusi teha päris loodussõbralikult, seevastu probleemid on tekkinud eelkõige suures mahus raiuvate juriidiliste isikutega. Selle asemel, et mõelda, kust leida raha loodussõbralike majandajate toetamiseks või looduskaitsepartnerite metsade mittemajandamise toetamiseks on märksa odavam ja mõjusam loodusvaenulikult majandavate metsaomanike raietegenuse piiramine. Näiteks saab lõpetada metsafirmadele metsanduslike toetuste maksmise. Või kui rikutakse metsaõigusnorme, siis saab lisaks trahvile kehtestada lageraiekeelu teatud ajaks. Piirata saab ka metsamaade kokkuostjate tegevust, näiteks pärast ostutehingut teatud ajaks (nt 1 aasta) igasuguse raie keelu kehtestamine. Metsaomandist looduskaitsepartnerite piirangute tõttu saamata jäänud tulu kompenseerimine peab olema kooskõlas metsa pakutavate hüvede tasakaalu ja kestliku kolmandiku printsiibiga. Kui looduskaitsepartnerite piirangud näevad ette vajaduse hoida majandustegevusest väljas rohkem kui kolmandiku metsaomandist, tuleb rakendada kompensatsiooni, muul juhul on tagatud hüvede tasakaal ja kompensatsiooni pole vaja ette näha.

Suure osa Eesti loodusväärtustest moodustavad poollooduslikud niidukooslused, mille säilimine sõltub nende regulaarsest hooldamisest ja taastamisest. Kuidas plaanite tagada nende olulisi looduse hüvesid pakkuvate alade hoolduse ja taastamise?

Keskerakond - Väga praktiline ja loodussõbralik taastamisemeede on niidukoosluseid karjatada. Kindlasti on see aga vaid üks lühiperioodiline taastamisvõte, millele peab järgnema niidu niitmine ja hooldusnõuete tõstmine.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohane punkt:

Peame vajalikuks tagada looduse ja elurikkuse säilimine kaitsealade ning rahvusparkide kaitsekorralduskavade ja kaitse-eeskirjadega. Metsamajanduslik tegevus kaitsealadel ja rahvusparkides ei tohi intensiivistuda. Eriline rõhk peab olema märgaladel, metsadel ja liigirikastel niidukooslustel.

Reformierakond - Poollooduslikud kooslused on elurikkuse kandjatena olulised mitte ainult Eestis, vaid vähemalt ka Euroopa kontekstis. 2013. aasta sügisel kinnitatud poollooduslike koosluste tegevuskava järgi on nüüd neli aastat toimetatud, kaks aastat on veel minna, aga tegelikult peaks juba käima järgmise perioodi ettevalmistamine.

Kui loopealsete taastamise projekt – “LIFE to alvars” – sai eelmisel aastal ka Euroopa Komisjoni poolt tunnustatud, siis tegelikult on puudus sarnasest projektist puisniitude jaoks.

Poollooduslike koosluste hoolduse rahastamise poole peal on kindlasti oluline, et see jätkuks Maaelu arengukava järglaseks saavas Ühtses Põllumajanduspoliitikas.

SDE - Pärändkooslused, nagu loopealsed karjamaad, rannaniidud ja puisniidud, on maailma ühed liigirikkaimad kooslused. Tagame pärändkoosluste taastamiseks vajalikud vahendid otse riigieelarvest.

Isamaa - Toetame poollooduslike koosluste taastamise jätkamist ka EL järgmisel finantsperioodil Ühtekuuluvusfondist, Keskkonnainvesteeringute Keskuse Looduskaitse programmist ning LIFE programmist.

EKRE - Poollooduslikud kooslused väärivad tingimata säilitamist, ja kuna need kooslused tekkisid inimtegevuse tulemusena, siis eelkõige tuleks ka vastav maakasutusvorm, loomapidamine, talupidamine jms taastada, mitte loota ainult riiklikule finantseerimisele. Looduskaitse tervikuna peab otsima ka säästlikke lahendusi, loomaks väärtusi, mida on võimalik turustada, et teenida tulu nende samade väärtuste hooldamiseks ja taastamiseks.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Esimese asjana peaks kõik tegelikult niidetavad või karjatatavad poollooduslikud kooslused saama tootmisest lahtiseotud pindalapõhiseid otsetoetusi (ühise põllumajanduspoliitika 1. samba toetusi) samadel alustel muu põllumajandusmaaga. Senine puude või maastikuelementidega maade diskrimineerimine otsetoetuste saamisel tuleb lõpetada.

Teiseks, poollooduslike koosluste hooldamiseks, st. neile parimal viisil sobiva niitmise või karjatamise korraldamiseks ettenähtud põllumajanduse keskkonnameetmete (maaelu arengukava ehk ühise põllumajanduspoliitika 2. samba toetused) eelarvet tuleb suurendada. Kolmandaks, tuleb investeerida poollooduslike koosluste hooldamiseks vajaliku tehnika soetamise ja innovaatilistesse lahendustesse kogutud biomassi kasutamisel.

Neljandaks, poollooduslikel kooslustel nõuetekohaselt karjatatud loomade toodangule tuleb kujundada riiklikult tunnustatud märgistus, et tarbija saaks selle paremini ära tunda ja oma valikutega toetada poollooduslike koosluste säästvat majandamist.

Kuivõrd on käimas ühise põllumajanduspoliitika reform, ei saa praegu kõike detailselt ette teada, sest uus poliitikaraamistik alles kujuneb läbirääkimiste käigus. Eesti peaks läbirääkimistel seisma selle eest, et poollooduslike koosluste hooldus ja säästev majandamine muutuksid senisest konkurentsivõimelisemaks.

Eesti 200 - Tõenäoliselt pole siin paremat varianti kui jätkata riigipoolset toetust –iga-aastase niitmise töö kinni maksmist, mida on ka senini eri kohtades tehtud. Puisniidud on ka visuaalselt väga ilusad, ja neil võib olla tulupotentsiaali läbi turismivaldkonna.

Elurikkuse Erakond - Praegune poollooduslike niidukoosluste hooldamise ja taastamise toetuste baas pole eriti hooldamise osas mahukate koosluste (puisniit, rannaniit) osas maaomanikule ega hooldajale piisav, et tagada kestlik toimetulek ja huvi neid kooslusi hooldada. Kindlasti on vajalik toetuste tõstmine. Lisavahendeid poollooduslike niidukoosluste hooldusele tuleks eelisjärjekorras saada ühtse põllumajandustoetuse ja teiste suure

negatiivse keskkonnamõjuga intensiivpõllumajanduse otsetoetuste vähendamise ja mahepõllumajandusse ümbersuunamise teel. Põllumajandustoetused tuleks siduda meetmetega, mis tagavad avalike hüvede, sh mullaviljakuse ja süsinikuvarude säilimise või viivad nende parandamisele. Lisaks tuleks vähendada maade renditasusid ja maamaksu ning bürokraatiat maade hooldusesse võtmisel.

On oluline, et poollooduslike niidukoosluste hooldamisel oleks ekstsensiivne põllumajanduslik toidutootmine soodustatud vastavate mahe- ja kohaliku toidu väärindamise võimalustega läbi riiklike investeeringu-, tegevus- ja turundustoetuste. Rohkem tuleb kasutada kohalikku poollooduslikelt niidukooslustelt saadud mahetoitu sellistes avaliku sektori asutustes, nagu koolid, haiglad, sotsiaalhoolekande asutused, kaitsevägi jne. Pikemas plaanis on oluline tagada, et juba taastatud ja hooldatavad poollooduslike niidukooslustega alad oleksid hooldatud vastavalt nende koosluste ja võtmeliikide elupaiga vajadustele, see oleks ajas püsiv ning tagaks ohustatud liikide ja koosluste säilimise. Selleks on oluline suurendada ka koosluste ja nende hooldajate seire ning nõustamise mahtu ja senisest oluliselt enam soodustada eri osapoolte vahelist koostööd ning vähendada sõltuvust Euroopa Liidu ühtse põllumajandustoetuse meetmetest.

Vaja on parandada ka poollooduslike niidukoosluste aladelt saadud mahetoodete turule jõudmise võimekust. See on täna takerdunud kohati ülemäära rangete veterinaarnõuete, ühistegevuse ja ühisturunduse tundlikkuse, maksupoliitika ja välismaalt eksporditud dumping toodete (mis on toodetud 2-4 x suuremate toetuste abil) tõttu.

Välja tuleb töötada senisest tõhusamad poollooduslike koosluste taastamise ja hooldamise investeeringumeetmed. Seda senisest paremas koostöös poollooduslike niidukoosluste hooldajate ja teadlastega.

Kuidas võiks riik soodustada loodusväärtustest sõltuvaid majandusharusid nagu mahepõllumajandus, ökoturism jms?

Keskerakond - Eesti jätkusuutliku mahepõllumajanduse ja ökoturismi soodustamiseks peame toetama nende tegevusi rahvusvahelistel messidel ja seminaridel, riikliku ja rahvusvahelise teavitustegevuse suurendamisel, arendusküsimuste abistamisel ning vähendama oluliselt bürokratlikke kohustusi rahastamisprogrammides.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Toetame turunõudlusel põhineva mahepõllumajandussektori arengut ja mahemajanduse terviklikku arendamist, mis võimaldaks muutuda mahesektoril arvestatavaks majandusharuks ning edendaks mahetoodete ja -teenuste ekspordi. Keelustame Eestis GMO kultuuride kasvatamise (see ei hõlma laboriuuringuid, -arendusi jms).

Loome eeltingimused metsa mittepuiduliste saaduste kasutamise laiendamiseks. Metsast saadavate mittepuiduliste saaduste ning rekreatsioonivõimaluste väärtustamiseks alustame koostööd erinevate valdkondade teadlaste, ettevõtjate ning kogukondadega, loomaks uusi, innovaatilisi töökohti maapiirkondades.

Reformierakond - Meil on riigi territooriumist üle 50% mahe metsa- ja põllumaa, oleme olnud üsna vaoshoitud selle reklaamimisel, aga see toetaks kõvasti Eesti kui maheda toidu päritolumaat kuvandit.

Peame igal juhul oluliseks toetada mahemajanduse terviklikku arendamist, nii et mahemajandusest saaks arvestatav majandus- ja ekspordiharu. Peame õigeks soodustada ka kogukonnapõhiste mahepiirkondade teket – näiteks Setomaal ja Hiiumaal. Kodumaine mahetoit võiks esmajärjekorras leida koha meie lasteaedades ja koolides. Toetame kindlasti lasteaedade ja koolide järk-järgulist üleminekut mahetoidule.

SDE - Panustame riiklike meetmetega ökoloogiliste ja nutikate elamute, asumite ja territoriaalsete üksuste rajamisse. Soodustame keskkonnahoidlikku maaviljelust ja loomakasvatust, mis kasutaks paremini ära keskkonna pakutavaid võimalusi ning soodustaks looduslikku mitmekesisust.

Isamaa - Riik saab loodusväärtustest sõltuvaid majandusharusid soodustada eelkõige loodusväärtusi hoides. Lisaks peab riik toetama loodusturismi toimimiseks vajaliku infrastruktuuri rajamist (matkarajad, linnuvaatetornid jmt). Ökoturismi soodustab ka pool-looduslike koosluste hooldamise toetamine ja selleks infrastruktuuride rajamine, looduskoosluste (sood, niidud, liivikud, kaitsealauste liikide elupaigad) taastamine. Samas toetavad jätkusuutlikku ökoturismi ka riiklikud regulatsioonid – külastuskoormuse kontrollimine tundlikemastes kooslustes, matakaradade suunamine nii, et ei häiritaks tundlikke liike jmt.

Mahepõllumajanduse soodustamisel on kõige suurem roll tarbijal, kes oma ostuotsustega toetab kas odavamalt toodetud masspõllunduse tooteid või on nõus maksma pisut kallima mahetoote eest. Riik saab tarbijate ostuotsuseid mõjutada vastavate teavituskampaaniatega ja mahepõllunduse toetamisega.

EKRE - Ökoturism, nagu jahindus ja muud ökosüsteemi teenused ei saa parasiteerida maaomaniku poolt tehtavatel investeeringutel. Ökosüsteemsete teenuste osutamise eest peavad kasu saama mitte ainult teenuse osutajad, vaid ka maaomanikud. Mis puudutab mahepõllumajandust, siis on ka hetkel suund mahepõllumajanduse arendamisele, mahepõllumajandus on riiklikult toetatav. Küll aga peab mahepõllumajandus liikuma turupõhisele tootmisele ja et mahetoodang leiaks turgu, saab kaasa aidata ka riigi välisestisus.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Mahepõllumajanduse areng on seotud Euroopa liidu ühise põllumajanduspoliitikaga, kus tuleb tagada, et 2020. aasta järgsel ajal oleks mahepõllumajanduse toetuste jaoks piisav eelarve. Eestis suunab mahepõllumajanduse arengut Maeluministerium. On valminud „Eesti mahepõllumajanduse arengukava aastateks 2014–2020“, mis näeb ette mahepõllumajanduse kogutoodangu osakaalu suurenemist Eesti põllumajanduse kogutoodangust 2020. aastaks võrreldes 2014.a 50% (Mahepõllumajanduse arengukava 2014-2020 rakendusplaan). Seisame selle eesmärgi saavutamise eest. Taotleme pesitsiidide kasutamise rangemat piiramist, sh osade pestitsiidide (glüfosaat, neonikotinoidid) ja GMO kultuuride põldudel kasvatamise keelustamist. Eestimaa Rohelised pakuvad uue soodustava meetmena mahetootjatele/töötlejatele sotsiaalmaksu soodustust ning väiksemat käibemaksu määra mahetoodangu müügil. Lisaks

tuleb avalikul sektoril kõigi toiduhangete (haiglad, lasteaiad, koolid, kaitsevägi) juures eelistada mahetoodangut.

Ökoturismi arengu peamine panus riigi poolt oleks riiklikult soositud looduse rüüstamise lõpetamine, nii et Eesti kui loodusturismimaa reklaamitud kuvand vastaks tegelikkusele.

Eesti 200 - Näeme, et ökoturismi nõudlus ja konkurents kasvab üle maailma niigi, samuti mahepõllumajandus muutub juba majanduslikult aina ökonoomsemaks valikuks kliimamuutusest põhjustatud aina sagenevate ilmaprobleemide tõttu. Meie mahepõllumajanduse ja ökoturismi tutvustust välisriikides aitab näiteks EAS, kui üksikettevõtteid eraldi jäävad selleks liiga väikeseks. Kohapealseid, näiteks KIK projektide kujul toetusi võib samuti olla mõistlik jätkata. Selliseid tehakse juba praegu, alati saab paremini, kuid üldiselt liigub turg selles suunas niikuinii ja me ei näe siin põhimõttelisi suunamuutuse vajadusi.

Elurikkuse Erakond - Loodusväärtustest sõltuvad tegelikult kõik majandusharud. Mõned lihtsalt otsesemalt, teised kaudsemalt. Loodusväärtusi säilitada aitavad aga vaid mõned majandusharud, enamus on suunatud esmajoones tulu teenimisele ja loodusväärtuste säilitamisega tegeletakse vaid sel määral kui see on vajalik loodusvara taastootmiseks või nõutud tulenevalt seadustest.

Loodusväärtusi hoidvate majandusharude soodustamiseks pakume välja nii mahetoodete maksusoodustusi kui ka loodusväärtusi mittehoidvate majandusharude ning -tegevuste lisamaksustamist ja sealt laekuvate tasude suunamist loodusväärtusi hoidvate majandusharude ja -tegevuste toetusteks.

Riigi ja ka kõigi teiste administratiivsete üksuste (maakonnad, kohalikud omavalitsused, külad, kogukonnad, maaüksused) strateegiline ja ruumiline planeerimine peab soodustama loodusväärtusi hoidvate majandusharude eelisarengut. Looduse hüvede tasakaalustatud arvestus nii ruumilisel kui ka strateegilisel planeerimisel peab muutuma kohustuseks ja lähtuma vähemalt kestliku kolmandiku printsiibist, mis tagaks piisava ruumilise ja sisulise baasi loodusväärtusi hoidvate majandusharude tegevusvõimalusteks.

Mahetoodang ei peaks olema eraldi märgistatud toit poes, vaid hoiatavate märkidega peavad olema märgistatud intensiivpõllumajanduse produktid. Toodete elukaar ja loodussõbralikkus peavad selgelt ja lihtsalt olema tarbijale poes näha ja see info peab olema läbipaistev ning kontrollitav. Pestitsiidide ja muude mürk- ning tehisainete kasutamine peab olema vaid litsenseeritud, eri väljaõppe saanud ja regulaarselt atesteeritavate töötajate teha. Intensiivpõllumajanduse põldude ümber tuleb luua puhvertsoonid mürkide leviku takistuseks looduslikele aladele. Sarnaselt naftafondile tuleb luua põllumajandusmürkide fond, kuhu mürkide kasutajad maksavad makse, millest rahastatakse tolmeldajate kaitseks loodud alade loomist ning hoidmist, sh mesilassülemite hukkamise kompenseerimist. Mahetoidu turu intensiivistamiseks tuleb sõjaväe, koolide ja haiglate toitlustamine viia mahetoidule. Elurikkuse erakonna ettepanek on töötada välja ja asuda lähema 10-15 a perioodi jooksul rakendama PÕXIT-i laadset täielikku üleminekut terviklikule põllumajanduslikule mahetootmisele ja „mürgitamisest väljumisele” kogu Eestis ehk nn MÜXIT-it.

Õiglased ja eesmärgipärased keskkonnatasud

Mida peaks ette võtma keskkonnatasudega, et mõjutada ettevõtjaid oma tegevust juba lähitulevikus jätkusuutlikumaks muutma? Kas täna kehtivad keskkonnatasude määrad on teie arvates piisavad või tuleks neid tõsta ning kui jah, siis milliseid tasusid täpsemalt ja mil määral?

Keskerakond - Oluline on, et keskkonnatasudest laekuvad vahendid jääksid kohapeale ning tagaksid piirkonna jätkusuutliku arengu. Seetõttu kaalume keskkonnatasudest olulise osa eraldamist kohalikele omavalitsustele, mida enim kahjustab loodusvarade kasutuselevõtuga kaasnev negatiivne keskkonnamõju.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Loome keskkonnateadlaste, sotsiaal- ja majandusteadlaste, kohalike kogukondade, ning innovatsioonivaldkonna ekspertide nõukoja Eesti loodusvarade kasutamise uuenevate põhimõtete väljatöötamiseks.

Kaalume keskkonnatasudest olulise osa eraldamist kohalikele omavalitsustele, mida enim kahjustab loodusvarade kasutuselevõtuga kaasnev õhusaaste, jäätmete teke ning muu negatiivne keskkonnamõju.

Suuname osa Ida-Virumaa tööstusettevõtelt riigile laekuvatest keskkonnatasudest Ida-Virumaa programmi finantseerimiseks.

Reformierakond - Keskkonnatasud peavad olema sellisel tasemel, et need mõjutaksid loodusvaraga säästlikult ümber käima ja sellest suurimat võimalikku lisandväärtust kätte saama. Eestis on pikalt kehtinud põhimõte, et maksustada tuleb rohkem seda, mida me näha ei taha (ehk näiteks saastamist, kulutamist, taastumatu loodusvaraga priiskavalt ümberkäimist) ja vähem seda, mida näha tahame (nagu näiteks töö tegemist). See põhimõte peaks jätkuma.

Elukallidus muutub ja nii on loogiline ka konkreetsed keskkonnatasude määrad regulaarselt üle vaadata ja võimalikult pikaks ajaks ette teada anda – see annab võimaluse loodusvara kasutajatel ka vajadusel uusi investeeringuid teha ja oma tegevust planeerida.

SDE - Kehtestame õiglased ressursitasud ja keskkonnatasud, mis arvestavad põlevkivisektori välismõjuga. Suurendame põlevkivi ressursi- ja saastetasudest laekuvate vahendite kasutamist Ida-Virumaa arengu toetamiseks, soodustamaks üleminekut põlevkivitööstuselt muudesse valdkondadesse.

Isamaa - Keskkonnatasud peavad olema etteaimatavad ning samas keskkonnakaitselistele investeeringutele suunavad. Oluline on võtta arvesse Keskkonnaministeeriumi „Eesti keskkonnakasutuse välismõjude rahasse hindamise analüüsi“ tulemused ja nende alusel ning koostöös huvirühmadega kujundada tasumäärad, mis ettevõtteid motiveerib täiendavaid meetmeid rakendama.

EKRE - Keskkonnatasude puhul tuleb arvestada veel ka muude aspektidega, näiteks sellega, millised on antud valdkonna keskkonnatasud meie naaberriikides ja laiemalt. Jäeb

arusaamatuks, mida mõeldakse „tegevuse jätkusuutlikumaks muutmise“ all. On vähe ettevõtjaid, kes ei arenda oma tegevust eesmärgiga mitte olla jätkusuutlik.
Vabaerakond

Erakond Eestimaa Rohelised - Tänapäevased keskkonnatasud ei vasta eesmärgile (Eesti on kujunenud odava saastamise maaks) ja vajavad tõstmist. Põlevkivi saaste ja kaevandustasude määrad tuleks tõsta. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata veereostusele, praegused põhjavee ammutamise tasud on liialt madalad. Vesi kui ressurs muutub üha kallimaks ja see peab kajastuma ka saastetasudes. Samas tuleb mõningal juhul saastetasusid ka leevendada/ümber vaadata, see puudutab põhjavee juhtimist pinnaveekodudesse näiteks joogivee tootjate poolt. Seega tuleb üle vaadata, kas saaste ja ressursitasud toimivad eesmärgipäraselt ja tänapäevaks sobivad muutunud oludes. Kindlasti tuleb üle vaadata ka liiva, kruusa ja turbakaevandamisega seotud ressursi- ja saastetasud. Samas tuleb saastetasudesse sisse kirjutada ka suurem paindlikkus, mis õhutaks tänapäevaseid saastajaidotsima ja rakendama vähemsaastavaid või saastevabu tehnoloogiasid. Eestimaa Rohelised näevad saastamist vähendava meetmena ka keskkonnasõbralike ettevõtete soosimist läbi erinevate maksusoodustuste. Üheks maksusoodustuse saamise tingimuseks oleks kindlasti ka taastuvenergia kasutamine.

Eesti 200 - Jäätmetasud peavad pikas perspektiivis olema piisavalt suured, et motiveerida inimesi ja ettevõtteid sorteerima jäätmeid tekkekohal – segajäätme ära andmine oleks piisavalt kallim ja sorteeritud jäätme ära andmine oleks kodu lähedal, lihtne ja tasuta. Vältida ning piisavalt maksustada tuleb ladustamist ja eriti põletamist (süsinikuheitme tõttu); rakendada tuleb keskkonnatasu prügi põletamisele. Prügi ladustamisel ei ole probleemiks nii väga keskkonnatasu suurus, vaid selle rakendamine – täna rakendatakse skeeme, mille tõttu jääb suur osa tasudest kogumata. Neid tasusid ei saa tõsta hüppeliselt, oluline on et sorteerimise preemia jõuaks lõpptarbijani ja see toimuks mõistlike sammudena. Eraldi kompleksne problemaatika on põlevkivi kaevandusõiguse tasu, mille tõstmine oleks põhjendatud, kui kogutav raha rakendatakse sama valdkonna probleemide lahendamiseks: CCS rakendustesse, töökohtade reorganiseerimiseks jne. Seda võiks teha juba otse sellega tegelevad ettevõtted, näiteks asendades ressursimaksu tõus kohustusega rakendada CSS tehnoloogiasid.

Elurikkuse Erakond - Keskkonnatasude arvestusse peavad tekkima järgmised komponendid: väliskulude arvestus, tuleviku kulude arvestus, tasakaalustatuse arvestus. Väliskuludena tuleb keskkonda mõjutavate tegevuste juures praegusest oluliselt enam arvestada kulusid, mis tekivad elurikkuse kvaliteedi mõjutamisest (looduse hüvede kvaliteedi langusest tulenevad kulud). Tulevikukuludena tuleb arvesse võtta kulud, mis tulenevad keskkonna kvaliteedi halvenemisest pikas ajaskaalas. Praegu ei prognoosita kulusid suuremate keskkonda mõjutavate tegevuste juures peaaegu üldse, aga enamasti on keskkonnas toimuv kvaliteedi langus ajas kumuleeruv ja jääb tihti alles järgmistele põlvkondadele lahendada. Tasakaalustatuse all tuleb mõista seda, et igasugune keskkonnamõjuga tegevus läbib planeerimisfaasis sellise analüüsi, mille käigus hinnatakse tegevusega tekitatavate mõjude vältimist, mõjude leevendamist, kompenseerimist ja olukorra parandamist selliselt, et üldsummas oleks mõjud nullitud või isegi positiivseks pööratud. Tervikliku tasakaalustatuse analüüsi korral ei ole tegevusele vaja üldse

keskkonnatasusid määrata, sest need on juba tasakaalustatud tegevuse planeeringusse kompensatsioonina sisse arvestatud.

Niisiis oleks vaja töötada välja selge ja läbipaistev keskkonnakasutuse tasakaalustatud planeerimise juhend ja kohustada ettevõtjaid seda igasuguse keskkonnakasutuse planeerimisel kasutama. Selle planeeringu tulemus peaks saama igakordselt keskkonna kasutustasu arvestamise aluseks.

Kuna praegustes keskkonnatasude määrades ei võeta piisavalt arvesse ei väliskulude ega ka tuleviku kulude komponente ja ka tasakaalustatud planeerimine pole majandustegevuste puhul enamasti läbitud, on tasumäärad kindlasti liiga madalad ja neid tuleb tõsta. Samas on kõige mõistlikum see, kui iga keskkonnamõjuga tegevuse planeerimisel hinnatakse tasakaalustatult ära kõik otsesed ja välismõjud ning ka mõjud pikas ajaperspektiivis ja saadakse seeläbi vajalik täpne kompensatsiooni arvestus, mis asendaks kasutustasusid üldse.

Kuidas peaks tänane keskkonnatasude süsteem muutuma, et võimaldada piisaval määral rahastada keskkonna kaitseks ja taastamiseks vajalikke tegevusi, sh leevendusmeetmeid (ökosüsteemide taastamine, süsinikuheitme vähendamine, energiasääst jms)?

Keskerakond - Keskkonnahoid peab olema riiklik prioriteet, millesse tuleb panustada kõigis valdkondades.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Loome keskkonnateadlaste, sotsiaal- ja majandusteadlaste, kohalike kogukondade, ning innovatsioonivaldkonna ekspertide nõukoja Eesti loodusvarade kasutamise uuenevate põhimõtete väljatöötamiseks.

Kaalume keskkonnatasudest olulise osa eraldamist kohalikele omavalitsustele, mida enim kahjustab loodusvarade kasutuselevõtuga kaasnev õhusaaste, jäätmete teke ning muu negatiivne keskkonnamõju.

Suuname osa Ida-Virumaa tööstusettevõtelt riigile laekuvatest keskkonnatasudest Ida-Virumaa programmi finantseerimiseks.

Rahastame keskkonnaharidust, õppe- ning koolitusprogramme, mis edendavad jätkusuutlikku arengut toetavat haridust, alates koolieelsetest lasteasutustest kuni ülikoolide ja vabahariduseni. Oluline on elukestev keskkonnahoiu alane riiklik teavitustöö.

Seame tehnoloogiliste lahenduste arendamisel oluliseks tingimuseks keskkonnaseisundi parandamise ja taastamise, pidades innovaatiliste lahenduste väljatöötamisel oluliseks ökoinnovatsiooni põhimõtteid. Riigihangetel eelistame keskkonnasäästlike, keskkonna seisundit parandavate lahenduste rakendamist.

Säilitame ja taastame linnade ning asulate ümbruses rohevööndid, selleks töötame välja eritingimused metsamajandamise piiramiseks asulate ümbruses. Rohevööndid peavad olema seotud rohekoridoridega, ühendades maapiirkondade metsamassiive.

Reformierakond - Eesti keskkonnatasude süsteem, kus keskkonna kasutamise eest makstavad tasud suunatakse suures osas keskkonda tagasi, on sellisena üsna unikaalne ja ka OECD poolt eraldi kiitmist leidnud. Keskkonnainvesteeringute keskus on täitnud selliste tegevuste rahastajana oma rolli päris hästi.

Meil on olnud omaette mure sellega, et need kohalikud omavalitsused, kes tööstuste või kaevanduste tõttu suuremat keskkonnakoormust kannavad, on rahulolematud. Värskest parlamendis tehtud muudatus, mille järgi omavalitsustele laekub edaspidi suurem osa keskkonnatasudest, aitab seda probleemi leevendada.

Reformierakond on teinud ka ettepaneku, et taastumatu loodusvara kasutamise ja riigimetsa majandamise eest riigile laekuv tulu suunataks edaspidi Tuleviku Investeeringufondi. Sellisel moel lõpetaksime olukorra, kus loodusvara arvelt kaetakse igapäevaseid kulutusi või lapitakse eelarveauke.

SDE - Ettevõtjatega partnerluses arendame ökoinnovatsiooni. Toetame riigi, ettevõtete ja ülikoolide partnerlust rohemajanduspoliitika väljatöötamisel, mis on suunatud toodete materjalikulu vähendamisele, toodete taaskasutuse võimaluste suurendamisele ja kohalike materjalide kasutamisele ning tootmise keskkonnamõju vähendamisele. Kaalume maksusoodustuste rakendamist neile.

Isamaa - Keskkonnatasud on riigieelarve ja kohaliku omavalitsuse eelarve osa ning eesmärgipäraseid tegevusi rahastatakse riigieelarvest ning planeeritakse riigieelarve strateegia koostamise raames.

Tuleb tervikuna hinnata seda, mis on investeeringuvajadused ja missugused on võimalikud allikad, kust neid rahastada. Toetame Euroopa Liidu struktuurivahenditest keskkonna kaitseks ja taastamiseks vajalike projektide rahastamist, nende vahendite maht ületab mitmekordselt keskkonnatasudest laekuvat tulu.

EKRE - Kaitse iseenesest on vale termin, kaitse eeldab kellegi poolset rünnakut! Meie räägime keskkonnaHOIUST. Keskkonnahoid tervikuna tuleks ümber korraldada selliselt, et see valdkond teeniks ka ise vahendeid keskkonnanahoiu korraldamiseks. Rohkem rõhku tuleks panna vabatahtlikule, mitte administratiivsele keskkonnanahoiule, ning selleks tuleb teha kulutusi teadlikkuse ja teadmiste taseme tõstmiseks. Keskkonnatasud ei tohi pärssida ettevõtlust/majandustegevust (arvestada tuleb ka regionaalsuse aspektiga).

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Muutuse aluseks peab saama keskkonnatasude valikuline kuid oluline tõstmine ja laekunud finantside sihipärasem suunamine. Et rahalisi vahendeid otstarbekohasemalt suunata, oleks vaja laiendada ka KIK-i rahastatavaid valdkondi/teemasid ning ümber vaadata sealne hindamiskomisjonide koosseis. Reostuste puhul, kus satub keskkonda tervist mõjutavaid/kahjustavaid komponente peavad leevendusmeetmes sisaldama ka tervisemõjude kompensatsiooni.

Eesti 200 - Vt eelmine vastus. Lisaks küsimuses toodud vajalikele tegevustele tuleks mõelda ka kohalikele elanikele, kes on otseselt keskkonnamõjudest (õhusaaste, müra, veepuudus, tööstus jne) puudutatud ja vahel otseselt kahjustatud. Nad peavad saama õiglaselt kompenseeritud - läbi kohalike omavalitsuste saama tänasest oluliselt suurema osa saastetasudest jt keskkonnatasudest oma kätte.

Elurikkuse Erakond - Keskkonnatasude süsteem vajab suuremat muutust kui seda on praegu käimasolev keskkonnatasude reform. Nii kehtiv keskkonnatasude süsteem kui ka reformi käigus läbi töötatud materjal ei ole piisav tagamaks keskkonnakasutuse välismõjude ära hoidmist, seda eriti elurikkusele toimivate mõjude osas. Praegusel keskkonnatasude süsteemil on mitu puudujääki: tasumäärad ei arvesta tegelikku mõju isegi mitte hetkeseisuga, rääkimata pika-ajalises skaalas ehk siis kulusid tulevikus; tasud ei ole suunatud otseselt mõjutatava keskkonna taastamiseks/parandamiseks; tasude käitlemine ei ole piisavalt läbipaistev ja selgelt mõõdetav ning planeeritav; olulise keskkonnamõju definitsioon, mis on tasumäärade aluseks ei ole kaugeltki mitte piisav selleks, et tagada elurikkusele toimivate negatiivsete mõjude ära hoidmist.

Keskkonnatasude süsteem peab sisaldama kõigepealt selget ja mõistlikku mõjude definitsiooni. Praegu hinnatakse tegevuste planeerimisfaasis paljudel juhtudel keskkonda mõjutavad tegevused olulist mõju mitte omavaks ja jäetakse tegemata nii keskkonnamõjude hindamine kui ka vajalik tasustamine. Seega, keskkonnamõjude määratlemine peab muutuma palju selgemaks ja konkreetsemaks ning sisaldama praegusest oluliselt enam mõjude määratlemist elurikkusele ja ka mõjude tekkimist/jätkumist tulevikus. Lisaks sellele tuleb tasude suuruse määratlemine muuta oluliselt plastilisemaks ja samas juhtumipõhiselt konkreetsemaks. Keskkonna kasutustasu ja ka saastetasu peab selgelt vastama sellele, milline on tegevusega tekitatud kahju endise olukorrani täieliku taastamise kulu, seejuures võttes arvesse ajaperspektiivi ja sellega seotud muutujaid.

Keskkonnamõjude hindamise rahastamine tuleb samuti siia uutele alustele. Senine printsiip, et arendaja maksab ja tellib keskkonnamõjude hindamise viib suuremal osal juhtudest olukorrani, kus mõjude hindaja ei ole oma järeldustes objektiivne. Keskkonnamõjude hindamist peab tegema sõltumatult ja see on võimalik siis, kui ei arendaja ega ka otsustaja ei tea, kes mõjude hindamise tegi. Tuleb luua fond (või kasutada selleks KIK-i) kuhu arendajad maksavad nõ mõjude hindamise maksu ja mis rahastab mõjude hindamist. Hindamist peaks korraldama aga selge kaasamise kohustusega riigiasutus, nt Keskkonnaamet, kellel on alati kohustus hindamise tellimisel kaasata nii kohalikud kogukonnad, huvirühmad kui ka maaomanikud. Keskkonnamõjude hindamised tuleb teostada nõ peer-review põhimõttel. Kõik keskkonnamõjude hindamised tuleb teha avalikuks ühtses repositooriumis.

Suurte investeeringute planeerimine

Kas toetate/ei toeta Suurele väinale silla rajamist? Kui toetate, siis millistel tingimustel võib silla rajada, et ohud lindudele, hüljestele ning maismaaimetajatele oleksid ära hoitud?

Keskerakond - Suurele väinale võimaliku silla rajamise esmaseks eelduseks on negatiivsete keskkonnamõjude neutraliseerimine, milleks tuleb eelnevalt läbi viia vajalikud uuringud. Kuna tegemist on Natura alaga, siis on keskkonnamõju küsimus kaalukam kui enamikel taristuobjektidel. Samuti on vajalik kohaliku kogukonna toetus projektile.

Reformierakond - See on pahupidi esitatud küsimus. Esimese asjana tuleb välja selgitada, kas ja milline on lahendus, mis arvestab ka loodusega ja mis nimetat riskid maandaks. Siis saab edasi vaadata.

Saaremaa silla puhul on suur osa otsusest muidugi saarlaste teha. Ilma selleta, et saarlased ise seda silda tahaksid ja sellega nõus oleksid, ei tohiks niikuinii midagi toimetada.

SDE - Saaremaa püsiühenduse kava oli töös 2006 - 2012 ja keskkonnamõju hinnang tuvastas olulise võimaliku mõju nii linnustikule (Suur väin on kõige aktiivsem rändekoridor üldse), mereloomastikule kui ka sealsele Natura 2000 ala taimestikule. Kuigi hinnang silda ei välistanud, oli avalikustamiste-täienduste järgne lõpptulemus: KSH tulemusena on keskkonnamõju mõttes jätkuvalt eelistatud ühendusvariandiks tunnel. Valitsus pole kava seni vastu võtnud ja kümme aastat on pikk aeg nii keskkonna kui ka võimalike uuringute kvaliteedi mõttes; enne otsuse tegemist tuleks tellida uus KSH. Praeguse teadmise (st. toonase hinnangu) alusel on vastus ei, pigem tunnel.

Isamaa - Nagu teada on püsiühenduse võimalike variantidena kaalumisel erinevaid trasse ning ka erinevaid tehnilisi lahendusi (sild, tunnel). Püsiühenduse rajamise piirkonnas on Väinamere linnu- ja loodusala, mis mõlemad kuuluvad Euroopa Liidu Natura 2000 alade võrgustiku koosseisu.

Tegevuste kavandamisel peab esmane põhimõte olema, et hinnata tuleb kavandatud tegevuse mõju Natura 2000 alale ja selle saab ellu viia, kui puudub ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele ja kaitse eesmärkidele.

Kui hoolimata kaasnevast ebasoodsast mõjust Natura 2000 võrgustiku alale on tegevus alternatiivsete lahenduste puudumise tõttu siiski vajalik, tuleb seada hüvitusmeetmete rakendamise kohustus ning kavandatud tegevust ei tohi alustada enne hüvitusmeetmete rakendamist.

EKRE - Toetame. Sild rajada postidele, see ei sega lindude ja hüljeste liikumist, rääkimata maismaaimetajatest. Teine sild tuleks rajada Saaremaa ja Hiiumaa vahele üle Soela väina.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - EER lähtuvad silla küsimuses konkreetsest projektlahendusest. Saaremaa silla puhul on positiivseteks teguriteks pidevast praamiliiklusest tingitud merehäiringute kadu ning ilmastikust sõltumatu püsiühendus kohalikule elanikkonnale. Püsiühenduse tekitamine ei ole seega mitte niivõrd keskkonna, kui Saaremaa püsielanike tahte küsimus. Saaremaa keskkonna aspektist on püsiühenduse tekitamine ehk lihtsam juurdepääs saare inimõjutuse suhtes tundlikele ökosüsteemidele pigem kahjulik kui kasulik ning sellest tulenevalt mittevajalik. Silla negatiivseks aspektiks peetakse ohtu rändavatele lindudele. Viimatinimetatud negatiivset aspekti saab vähendada ehituskonstruksiooniliste võtetega. Silla rajamine parandaks vee liikumist mandri ja saarte vahel, mis oleks positiivne, kuna uus merestrateegia näeb ette meretõkendite likviteerimist. Praegu on Eesti territoriaalvetes meretõkendiks Virtsust muhu saarele viiv meremuul.

Täiendatud 31.01.2019, kell 16.30. (Erakond Eestimaa Rohelised saatsid paranduse enda seisukohale)

Eestimaa Rohelised on jätkuvalt seisukohal, et olemasolevate teadmiste juures on püsiühenduse jaoks kõige vähem keskkonda ohustavaks viisiks tunneli rajamine. Kui vaid rahast rääkida, siis on kõige odavam ja kulutõhusam korralikult toimiv praamiliiklus, mis põhineks uutel, valdavalt taastuvelektril sõitvatel praamidel. Teatavasti on ka kõigil suurprojektidel, sh sildadel, tendents minna algselt pakutud eelarvest kallimaks 1,5 kuni 2 korda.

EER ei toeta silla rajamist eelkõige põhjusel, et see on ohuks nii rändlindudele kui ka viigerhüljestele. Suur väin Muhu ja mandri vahel on viigrite ainuke rändetee Väinamerest Liivi lahte ja vastupidi. Külmade ja jäärohketel talvede korral lahkub suurem osa viigritest Väinamerest, vaid üksikud jäävad sinna talvituma. Viigerhülged on teiste hülgelikeidega võrreldes äärmiselt pelglikud ja hoiavad paikadesse, kus inimene neid ei häiri. Sild võib aga tekitada rändetee häiringu, mis võib lõppeda asurkonna hävimisega. Kõrgel vee kohal olevad sillad, mis jäävad lindude rändeteele, on teadaolevalt lindudele tapvaks ohuks. Linnud ei lenda silla alt läbi. On tehtud ka uuringuid, mis näitavad, kui vähe on vaja mõnda täna väga arvukat veelindu rändel tappa, et paari kümnendiga oleks neist puudus käes. EER ei toeta silla rajamist ka põhjusel, et ka sild pole täiesti ilmastikukindel ühendustee tormide ja jäätumise ajal.

Eesti 200 - Toetame pikas plaanis keskkonna koormust vähendavaid suuri projekte: sealjuures elektriraudteevõrgu arendust kogu Eestis, mis seaks meid Euroopa ja Soomega (Rail Baltic on selle esimene osa), Suure väina püsiühendust (silla või tunneli kujul – tõenäoliselt on meile realistlikult jõukohane sild) ja Talsingi tunnelit, sest need asendavad saastavat laevaliiklust. Püsiühendust vajab ka Hiiumaa, esialgu ilmselt Soela väina kaudu. Hädavajalikud võivad olla suured mere-tuulepargid. Loomulikult tekivad kõikide suurte projektidega keskkonnale mingil määral negatiivsed keskkonnamõjud, ja neid tuleb võimalikult minimeerida, kuid targalt tehtud arenduste positiivne mõju kaalub need pikas plaanis kindlasti üle.

Elurikkuse Erakond - Me ei toeta Suure väina silla rajamist, sest selle negatiivne mõju on lindudele, hüljestele, vee-elustikule ja Väinamere ökoloogilistele protsessidele liialt suur ja see ei ole kooskõlas Natura 2000 ala kaitse-eesmärkidega. Sõltumatute uuringutega tõestatud ja põhjendatud vajaduse korral oleme nõus võimaliku tunneli rajamisega. Samas tunnustame selgelt, et ükskõik millise kavandatava püsiühenduse rajamise kulukus on sedavõrd suur, et see ei muuda Suure väina ületamist autojuhtidele praeguse praamiühendusega võrreldes odavamaks. Lisaks ei tohiks riigi tasandil lubada pelgalt üksikute ärimeeste huvide tõttu avada juba varem ebarentaabliks kuulutatud projektide taasavamist. Suurtest ja kulukatest investimisprojektidest tuleks üldse hoiduda, sest enamasti on need alati pikas perspektiivis kulutõhususelt kestmatud ja paljud lisaks ka kergesti haavatavad, st julgeolekuriskiks.

Pooldame Väikese väina eri mereosade veevahetuse taastamist maanteele piisava arvu truupide rajamisel ning eriti väinatammil kulgeva elektri õhuliini viimist maa/merekaablisse, et Natura 2000 linnualal kaoks oluline lindude suremust põhjustav ohuallikas.

Mida oleks teie erakonna arvates riigil oluline õppida Est-Fori tselluloositehase planeerimise protsessist?

Keskerakond - Riigi eriplaneeringut eeldavate suurprojektide puhul tuleb kaasata kohalikku kogukonda võimalikult varajases staadiumis aruteludesse ning otsustusprotsessi.

Reformierakond - Neid kihte on väga mitu.

Esiteks – jõuga ja ilma kohalike inimestega arvestamata ei ole enam Eestis võimalik õnneks asju ajada. Ei saa. Inimestega tuleb rääkida võrdse partnerina ja peab olema valmidus päriselt ka seda arvamust arvestada. Ma andsin kunagi ühele inimesele soovitusi, kes tuli rääkima, et “ah-mis-need-kohalikud-ei-tea-ju-midagi”, et aga minge sinna inimeste ette selle tundega, et üks seal saalis on teie ema või teie tütar. Ja siis mõelge, kas te räägiksite sama juttu ja samal moel.

Teiseks – valitsuses peab olema üks tugev minister, kes igal hetkel päriselt ka seisab Eesti keskkonna, Eesti looduse eest. Tema roll, tema kohustus on kohe alguses öelda, mis on need tingimused, mis peavad olema keskkonda arvestades täidetud, mis on need näitajad, mis halveneda ei tohi. Ilma milleta ei saa. Ma tahan, et minul, Eesti kodanikuna, oleks see kindlus, et valitsuse liikmest keskkonnaminister päriselt ka ei lase loodusele halba teha. Kui valitsuse laua taga ei ole sellist inimest, lollitatakse nii ettevõtjaid, kohalikke inimesi, rääkimata keskkonnast hoolijatest.

Kolmandaks - keskkond, loodus läheb Eesti inimestele väga korda. Ja Jumal tänatud.

SDE - Keskkonnaküsimusi ei tohi nii suurte projektide puhul kergekäeliselt hinnata ja keskkonnaministeerium (ja mitte ainult) peab juba olemasolevaid andmeid ja teadmist oluliselt rohkem kaaluma ja selleks oluliselt rohkem aega võtma, enne kui antakse luba mingil alal eriplaneeringu algatamiseks.

Juba siis, päris alguses, oleks tulnud rakendada Aarhuse konventsiooni Art. 6. lg (2) nimetatud protseduure. Peipsi ja Emajõe seisukord ja tehtud investeeringud selle parandamiseks, samuti veemajanduskavas ettenähtud kohustus Ida-Eesti vesikonna seisundit parandada oleks pidanud andma küllaldaselt alust niimoodi territoriaalselt piiratud planeeringut mitte algatada. Sellele lisandus (või õigupoolest eelnes) Eesti Teaduste Akadeemia komisjoni hinnang nende alade vesikonnale ja probleemidele.

Keskkonnaminister ei suutnud avalikkust veenda, et kõiki asjaolusid, mida oleks pidanud kaaluma, on erapooletult kaalutud ja nii ei saa kuidagi imestada, et tekkis nii tugev ja laiapõhjaline vastuhakk. See, kuidas praegu riigi eriplaneeringu algatamise protsess on sätestatud, tuleb ümber vaadata, nii selles suhtes, mille kohta see käib (objektide loetelu), kui ka protsessuaalsed küsimused, sh rahastamine.

Isamaa - Otsuseid tuleb teha teadmiste põhjal, aga sama oluline on kogukonnaga arvestamine, rääkimine ning üksteise kuulamine.

EKRE - Planeeringu protseduuri avalikkus on ülioluline. Samas ei tohi alluda hüsteerilistele emotsionaalsetele mõjudele, nagu juhtus Väimela kanalaga.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Enne kui hakata riiklikku eriplaneeringut välja kuulutama tuleks korralikult läbi lugeda vastavad seadusandlikud aktid ning kui aru ei saa kaasata selleks erialaspetsialiste. Kui eestikeelne tõlge on ebaselge pöörduda originaalteksti - Euroopa Komisjoni vastava direktiivi juurde, kus on selge loetelu, millistele objektidele riiklikku eriplaneeringut rakendatakse. Riikliku eriplaneeringu objekt ei saa olla tselluloositehas. Kui juba algselt äraspidine tegevus kõrvale jätta, siis on õppetunnid järgmised:

- oluline on planeerimisprotsessi juba algusest kaasata parimaid keskkonnaspetsialistid;
- võtta planeerimiseks piisavalt aega;
- nõuda ettevõtjalt/arendajalt parima (minimaalseima keskkonna- ja tervisemõjuga) kättesaadava tehnoloogia (ingl. BAT) kasutamist;
- tellida keskkonnamõju ja strateegilise keskkonnamõju hinnang kõrgetasemeliselt sõltumatult hindajalt; rahastaja ei tohiks olla arendaja ise, vaid riik;
- kaasata võimalikult lai huvitatud osapoolte ring; varustada kaasatavad otsuse tegemiseks piisava hulga ja piisava detailsusega informatsiooniga; varuda aega ja kannatust projekti tutvustamiseks ja seletuste jagamiseks;
- erilist tähelepanu osutada suhtlemisele kohalike elanikega, kelle eluolu planeeritav tegevus/objekt kõige otsesemalt mõjutab;
- mitte unustada, et riiklikud ressursid on üldavalik omand.

Ja veel:

- vältida üleolekut ja ülbust rahvaga suhtlemisel - rahvas ei ole loll!
- salatsemisega ja vassimisega ei jõua kaugemale, nüüdsest ei jõua enam kuhugi.

Eesti 200 - Suuri projekte tuleb planeerida kaasavamalt – nii spetsialistide kui kogukondade tasemel. Samuti tuleb olla realistlik mastaapides – konkreetselt Est-For projekti maht oluks meie keskkonna jaoks, eelkõige puidumaterjali toorme mahu nõudluse osas liiga suur. Samas on puidu maksimaalne väärindamine Eestis väga vajalik ja selle targa planeerimisega ja lahenduste leidmisega tuleb teiste projektide näol kindlasti edasi liikuda.

Elurikkuse Erakond - Kõige olulisem on riigil õppida Est-Fori tselluloositehase juhtumist rahva kaasamise vajalikkusest. Protsess, nagu paljud suurte taristute rajamise protsessid (sh Rail Baltica), sai alguse vaikselt tagatubades. Kui jätkub selline tagatubade lobistamise poliitika, mis välistab ausa elanikkonna kaasamise, siis hakkab see ühel hetkel mõjutama meie majanduse jätkusuutlikkust. Me peame olema väga tähelepanelikud, kui kusagil algatatakse järjekordselt “uuringuid”, millel vaatamata kõlalisele sarnasusele pole sageli mingit seost teaduslike uuringute metodoloogiatega. Sageli on selliste uuringute meetodika üldse muudetud ettevõtte ärisaladuseks, mistõttu uuringu tulemuste hindamine on võimatu. Uuringute eest tasuvad ettevõtted sekkuvad väga jõuliselt uurimisprotsessi, mistõttu jääb üldsusele tegelikust olukorrast vale mulje. Est-Fori tehase protsess on hea näide sellest, kuidas riik ei oleks tohtinud käituda. Riik ei tohi hakata eelistama ühe ettevõtte huve (valitsuse avalik toetus, õigusaktide muutmise jne). Ettevõtjad võivad välja tulla ükskõik kui pööraste ideedega, aga riigi asi on öelda selgelt, millised on keskkonnast tulenevad üldised piirangud, mille raamidesse peavad ettevõtjate plaanitavad tootmised ära mahtuma (konkreetselt projekti puhul näiteks kasutatava puidu hulk ning vett ja õhku puudutavad nõuded) ning milline on kõigi ettevõtjate jaoks samasugused

planeerimisreeglid. Est-Fori projekti puhul ilmnes, et valitsuse liikmed võtsid ühe ettevõtte suhtes ebaõiglaselt soosiva hoiaku, esitades ettevõtjate huve lausa riikliku huvina. Sarnaseid juhtumid võivad leida ka Rail Balticu planeerimisprotsessis. Elurikkuse erakond pooldab kindlasti Rail Balticu planeerimisprotsessi peatamist, vajaduste uuesti hindamist ja vajadusel uue planeerimise ning keskkonnamõjude hindamise algatamist, aga seekord juba läbipaistvalt tegelike alternatiivide, mitte ühe alternatiivi modifikatsioonide baasil. Elurikkuse erakond leiab, et hiljuti muudetud planeerimisseadust tuleb kindlasti taas muuta, ja pöörduda tagasi eelmise planeerimisseaduse juurde, kaotades seadusest eriplaneeringu staatus ja ühtlasi mitte lubada detailplaneeringuga muuta üldplaneeringut. Leiame, et eriplaneeringute vorm ei ole demokraatlik ja sellise mugavusplaneerimise riskid ühiskonnale, loodusele ja majandusele on liialt suured, eriti kui arvestada meie tänast valitsemispraktikat, selle vähest läbipaistvust, korruptsioonikalduvust ning keskkonnajuhtimise-, keskkonnamõjude hindamise ja keskkonnavastutuse ebapiisavat taset. Eestis on ka varem kehtinud planeerimisseaduse alusel olnud võimalik suuri ja riiklikult olulisi planeeringuid ning arendusi teha ning tasakaalus on olnud eri astme planeeringute vaheline ning ruumiline ja temaatiline sidusus. Paradoksaalselt on ebaselgete ja subjektiivsete riiklike ning rahvusvaheliste huvide kergemaks läbisurumiseks mõeldud eriplaneeringute kord hoopis ohtlikult kahandanud avalikkuse usaldust ausa, läbipaistva, osapooli kaasava, erapooletu ja teadmistepõhise ruumilise arengu planeerimise protsessi suhtes.

Ruumilise planeerimise protsess peab käima käsikäes strateegilise ja temaatilise planeerimisega. Planeerimine peab olema läbipaistev ja osalemine algusest lõpuni kõigil huvilistel lihtne. Nii ruumilised kui ka strateegilised ja temaatilised plaanid peavad kujunema laiapõhjaliste kaasamisprotsessidena avalikus ruumis. Kõige avatum oleks kasutada selleks Maa-ameti geoportaali ja/või Citizen OS laadseid osalusplatvorme jms nutitehnoloogiat. Kindlasti peab riik olema jõulisem teadusteenuuse ja innovatsiooni tellija, kuid ainus võimalus teadusteenuuste abil mõnusa mineku saavutamine on läbi vaba teaduse. Uurimistulemuste ette määramine ja mõjutamine teeb vähesed rikkamaks.

Praegused planeerimisprotsessid ei sisalda endas võimalust tegevus ära jätta, vähemalt seni pole ükski planeeritud tegevus KMH negatiivse tulemuse tõttu ära jäänud. Üritatakse leida väikseima negatiivse keskkonnamõjuga alternatiiv, kuid pole määratletud tasemeid, millest alates me saame üldse keskkonnamõjusid aktsepteeritavaks pidada. Kui uuringu eesmärgiks on leida vähima mõjuga alternatiiv, siis on selge, et arendus tekib igal juhul. Keskkonnaga seotud uuringutesse on liialt vähe kaasatud sotsiaalsete süsteemide asjatundjaid. Üldjuhul piirdub sotsiaalsete mõjude analüüs majandusliku efekti ja tervise efekti hindamisega. Kuna kõik arendused mõjutavad kogukondi väiksemal või laiema territooriumil, siis oleks loogiline kaasata uuringutesse ka näiteks antropolooge.